

532.

A
BUDAPESTI AG. HITV. EV, MAGYAR ÉS NÉMET
EGYHÁZGYÜLEKEZET

NÉP- ÉS POLGÁRI ISKOLÁJÁNAK
ÉVI ÉRTESITŐJE

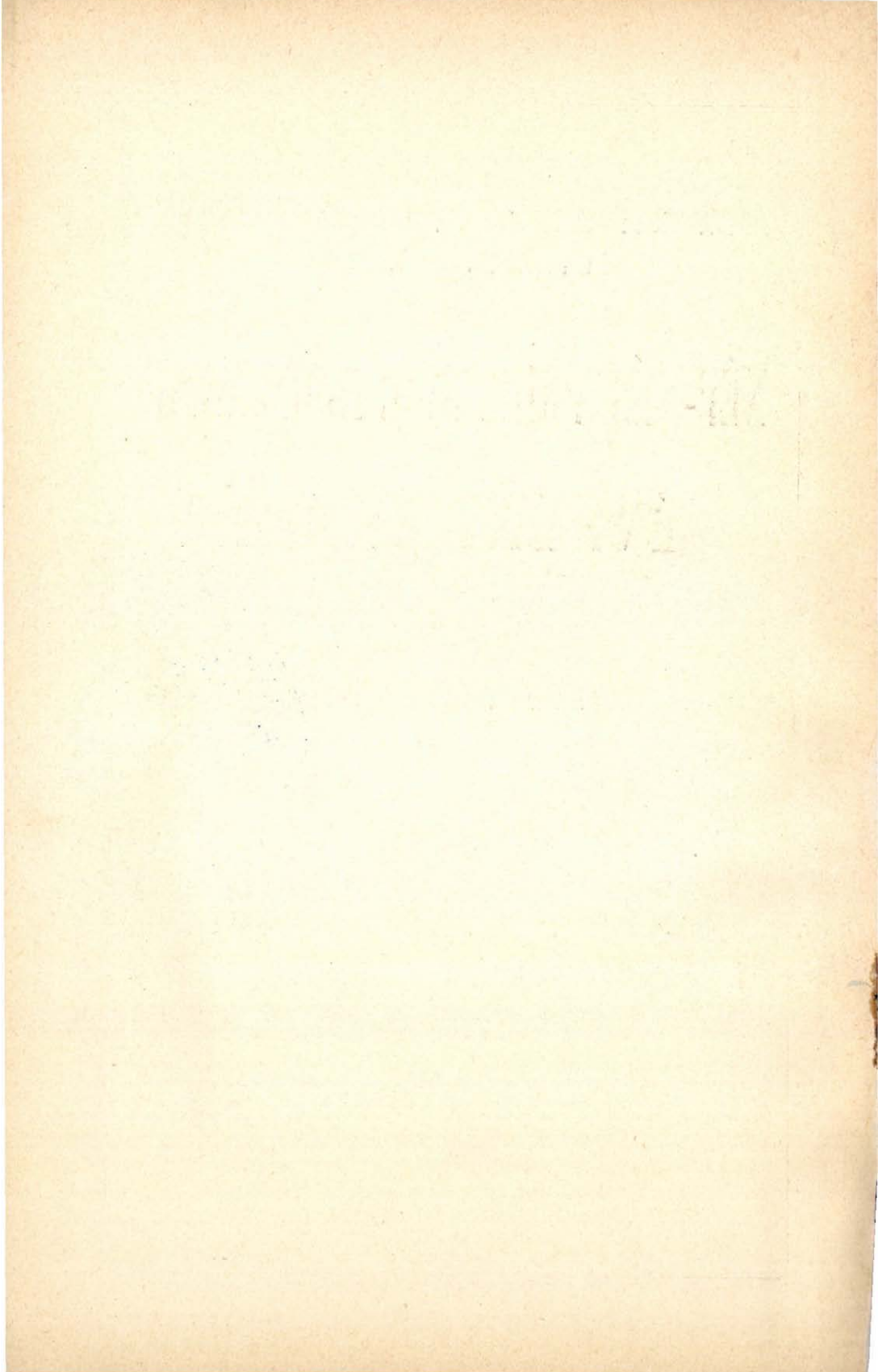
AZ
1894/95. TANÉVRŐL.

XVI. ÉVFOLYAM

B U D A P E S T,
MÜLLER KÁROLY EZELŐTT MÜNSTER KÁROLY KÖNYVNYOMDÁJA
(II. Főherceg Albrecht-út 3-5. szám.)

1895.

A
BUDAPESTI ÁG. HITV. EV. MAGYAR ÉS NÉMET
EGYHÁZGYÜLEKEZET

NÉP- ÉS POLGÁRI ISKOLÁJÁNAK
ÉVI ÉRTESÍTŐJE

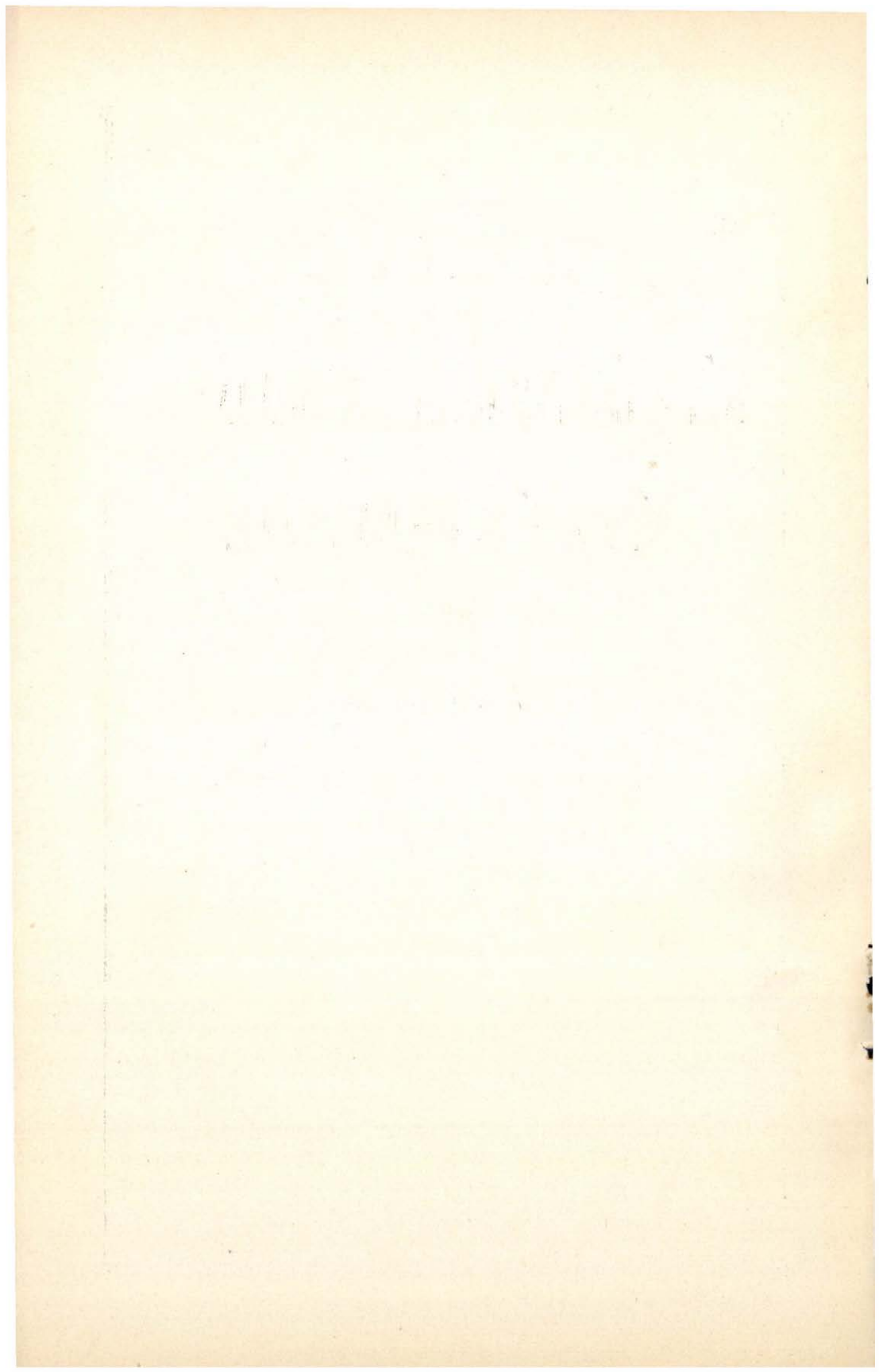
AZ
1894/95. TANÉVRŐL.

XVI. ÉVFOLYAM.

B U D A P E S T,
MÜLLER KÁROLY EZEDELŐTT MÜNSTER KÁROLY KÖNYVNYOMDÁJA
(II. Főherceg Albrecht-út 3-5. szám.)

1895.

A túlterhelteésről.

Társadalmi életünkben jelenleg gyakran találkozunk rendszertelenséggel, azaz a társadalmat mozgóató s indító eszmék gyakran változnak; lázas idegességgel hajhászszuk az újat s gyakran tartjuk azt ma — a miért a múlt évben még hevültünk — elavultnak, túléltnék, még mielőtt annak belső értékével valóban megismerkedtünk volna.

Az ideges XIX. század — mint a hogy e kort a híres olasz tudós, Montegazza, jellemzően nevezi — folyton új „jelszavak“ után indul; a múlt század szép jelszavait, melyek Franciaországól jöve, a vén Európát alapjában megingatták, újak követték, újakat keresünk, kutatunk, hogy ideges szervezetünknek új ingereket juttassunk.

Államalakulat, vámpolitika, agrármozgalom, munkás-kérdés és szoczializmus, anarchizmus és nihilizmus, liberalizmus és ultramontanizmus egymást váltogatják jelszavakként s a napi sajtó — az ideges század e valódi ideges szülötte — nem szűnik meg e jelszavakat hangoztatni; azonban csak bizonyos ideig, mert ha hosszabb időn át akarná az ideges olvasókat foglalkoztatni, azok érdekeségüket veszítve, csakhamar unalmasakká válnának.

Hogy a tanügy — ez az emberiséget oly közelről érdeklő intézmény — sem maradhatott, nem maradhat ment bizonyos jelszavaktól, azt bárki könnyen beláthatja, hiszen mindenki, ki „ember“ számba akar vétetni, ismeri a tanügyet, ha máskép nem, hát azon időből, mikor ő is „iskolás“ volt, s a „tapasztalat“, melyet ott szerzett, feljogosítja őt arra, hogy egyik — más „jelszóhoz“, mint szakértő, hozzá-szóljon.

Hiszen nincs olyan intézmény, mely annyira létjogosult volna, mint a tanítás- s nevelés ügye, vagyis az iskola-ügy s nem válhatik semmi eszme annyira testté s vérré, mint épen az iskola által. Be is látták azt máig a föld egész kerekiségén, s mindenütt iparkodnak jó iskolák által a nép szellemére hatni, azt a szabadság, egyenlőség, testvériség szép eszméi iránt vagy mások s másutt külön céljaik elérésére fogékonyrá tenni, nevelni.

S hogy egy ilyen általánosan elterjedt intézmény nem maradhatott ment hangzatos „jelszavaktól“, azt könnyen beláthatja mindenki, mert minden cél elérésénél jelszavakra van szükség, melyek hangoztatása serkentse egyrészt az iskolafentartókat, másrészt az iskolában működő tanítókat, tanárokat.

„Általános tankötelezettség“ volt ama jelszó, a mely örök emlékezetű első közoktatásügyi miniszterünket, Eötvös József bárót, az 1868. XXXVIII. törvényczikk megalkotására indította; — „egységes középiskola“ hangzik mindúntalan törvényhozásunkban s társadalmunkban; — „általános tanszabadság“-ot emlegetnek az egyetemeket javítani akarók; — „álló írás“ visszhangzott nemrég szinte Kárpátoktól Ádriáig; — „túlterheltség“-ről panaszkodnak a német lapok; — „tankötelezettség a 7-ik életévtől“ erősítik a satnya nemzedéken sajnálkozók, vagy a gyermekeikére túlságosan aggodó szülők; — „hygienikus iskolákat és tanítást“ követelnek az orvosok; — „több praktikus tárgyat“ óhajtanak a mai kor szülöttei; „ingyenes tanítást“ követelnek a philantropok stb. stb. Nem vagyunk tehát szükiben itt sem a szép jelszóknak, bár azok mibenlétéről tiszta fogalommal talán épen azok birnak legkevésbbé, kik ezeket leg-sűrűbben hangoztatják.

E jelszavak egyikéről, a *túlterheltegről*, kívánok én is itt egyet-mást a tisztelt szülőknek elmondani, — hisz őket érdekli főképen a jelszó jelentősége.

Jöjjünk először tisztába azon kérdéssel: *mi a túlter-*

heltetés? A mint a közönséges életben mondjuk: N. N. túl van terhelve munkával, azaz testi s lelki képességeit túlhaladó munkát rakott vagy raktak mások vállaira, úgy tartjuk az iskolaköteles gyerekekről is; az van túlterhelve, a kinek többet nyújtanak a szellemi táplálékból, mint a mennyit felfogni s megtartani képes. Túl van terhelve azon tanuló is, kinek ideje akként van beosztva, hogy munkája, végeztével nincs módjában lelki erőt gyűjteni — legyen az akár szabad mozgás, akár másnemű játék vagy szórakozás által; túlterheltnak mondjuk azt is, kit nemes hév s ambitio oly cél elérésére is késztet, mely erejét túlhaladva, önmagának szab távolabb célú s oda csak erejének megfeszítésével, talán kimerülve juthat el.

S van-e ily túlterheltetés iskoláinkban; vagy növendékeink közül vannak-e túlterheltek?

Mindjárt itt kell kijelentenem, hogy jelen értekezésemben kizárólagosan a mi iskoláink — az elemiek s polgáriak — lebegnek előttem, — más tanintézetekről, legyenek azok akár hasonrangúak, vagy középiskolák, szólani nem akarok.

Tehát: túl vannak-e terhelve iskoláink növendékei vagy nem? ez az a kérdés, a melylyel foglalkozni kívánok.

Mielőtt azonban feladatomból részletezésére áttérnék s ezen kérdésre megfelelnék, először azt kell megvizsgálnunk: az újkor eszméje, ténye-e a túlterheltetés, avagy öröklött baj?

Erre határozottan felelhetem: hogy a múlt századokban is meg volt a panasz a túlterheltetés ellen, mint azt a nevelés történetéből tudhatjuk.

A mai paedagogus eszményképe a régi görögök nevelése volt; igaz, nem is tanított a görög rabszolga-tanító, a paedagogus, sokkal többet mint *helyes beszédet, írást-olvasást, kevés számtant* és *nemzete történetét* legendákban, de nem feledkezett meg a növendék testéről sem; a naponkénti 1—2 órai szellemi tanítás után bőven foglalkozott tornászattal, futással, ugrással stb. szóval a lélek és a test közötti harmóniát, összhangot kellő egyensúlyban

tartotta. Itt tehát szellemi túlterhelteésről szó sem lehetett.

A rómaiaknak nevelése is tökéletesen megfelelő volt; szemök előtt tartották Juvenal híres mondását: „Mens sana in corpore sano!“ „Ép testben, ép lélek!“

Az egész középkorban sem akadunk sehol szellemi túlterhelteésre, vagyis panaszokra, melyek ezt hangoztatnák.

De az újkor kezdetén már hallatszanak egyes hangok, melyek a túlterhelteésről panaszkodnak. Így olvassuk egy német orvos, Dr. Edel A., értekezésében, melyet a német iskolákban észlelt túlterhelteés ellen tartott, hogy már 1594-ben állítá a hollandi Heurnius, hogy a tanítás sikere azon időközöktől függ, a melyek az egyes tanítási időben a pihenésnek szentelvék, azaz hosszabb időközöket kíván a tanítási időben; 1694-ben meg a német orvos Horst Gergely irta: „Hogy haszonnal tanulhassunk, csak keveset halljunk és olvassunk!“ A híres Comenius is — ki a híres Rákóczy-iskolát Sáros-Patakon szervezé — állítja, hogy korának tanítás módja felette homályos és unalmas, az erkölcsi nevelést elhanyagolják s a latinnak, rendszerint kellő eredmény nélkül felettébb sok időt szentelnek.

S hogy e panaszok az utóbbi évszázadban gyakrabban ismétlődnek, annak az az oka, hogy az iskolaügy fejlődésében nem tartották meg a kellő fokozatot. Mert, ha meggondoljuk, hogy a 200 év előtti iskolákban — a mostaniakhoz viszonyítva — igen keveset tanítottak, s megelégedtek a legcsekélyebb eredményekkel, t. i. a betanultak szószेरinti elmondásával; a múlt idők iskolái csak 3—4 tárgyat öleltek fel, holott egy mostaniban egy 12—13 éves tanulóknak 12—15 tárgyat kell tanulnia; s továbbá, hogy míg azelőtt egy felsőbb osztályban is 1—2 tanerő működött, s ezek közül egynek-egynek több tárgyat kellett tanítania, tehát önkénytelenül önmagát ellenőrizte, hogy túlsokat ne tanítson: most minden szakra, hogy ne mondjam *minden tantárgyra* külön-külön képesített szakember van, ki ked-

vencz szakmáját a legszebbnek, legfontosabbnak, legkönnyebbnek, tartván, lehető sokat nyújt belőle növendékeinek.

Igy s ezekből kifolyólag nem csuda, ha — a különösen még igen idealisztikusan gondolkozó, fiatal tanító — többet tesz, mint kellene, vagyis a mi a növendékeknek hasznos s elegendő; vagy magát s tudományosságát többre tartva, nem hallgat az őt a helyes középútra terelni akaró kartársainak figyelmeztető szavaira; vagy annyira ambitiosus, hogy szakmájával vagy kedvencz tárgyával brillirozni akarván, a növendékek szellemi erejét túlterheli. Ezeket ugyan az élet, a legjobb tanító, idővel majd kiábrándítja; de mi haszna, ha addig is növendékei a tanítójuk helytelen becsvágát megsínylették.

Van tehát ez okból sok iskolában túlterheltetés.

A tantervet, melynek nyomán a tanítónak haladnia kell e helyen nem bonczolgom, ez annyira szakmába, azaz theoretikus paedagogiába vágó munka volna, mely a tisztelt szöveget, nem érdekelné.

Hanem okozói a túlterheltetésnek gyakran maguk a szülők, az illetéktelen beavatkozások s helytelen ítéletek.

A szülők, mert gyakran halljuk azt: az én kis fiam vagy leányom oly kitünő, hogy őt az iskola csak félig elégíti ki, szeretném, ha ebből vagy abból többet tanulna vagy tanulhatna. Több ily nyilatkozat sok tanítót talán arra ösztönöz, hogy többet nyújtson, mint kellene, vagy behatóbban foglalkozzék egyik-másik tárggyal, s kész a túlterheltetés. Mert a tanítónak soha sem szabad osztályát egyes kiváló tanuló után megítélnie, hanem mindig az arany középutat kell választania, s tekintettel lennie a leggyengébbekre is! Ha az illető gyermek valóban oly kiváló, néki sem fog ártani a közmondás alkalmazása: lassan járj, tovább érsz.

A mi az illetéktelen beavatkozásokat illeti, melyek a

túlterheltetést előidézük, azok az u. n. iskolai előljáróságok, iskolaszékek stb.

Szószerint véve nem illetéktelenek ugyan, mivel fölöttes közegek, hatóságok, de *nem szakférfiak*. Nincsen oly állás a világon, a melyet annyira pórázon vezetnének, mint éppen a tanítóé, s nincsen seholy különféle állásu, nézetü, foglalkozásu egyén egymás mellett, mint éppen az ily iskolai hatóságokban. Az egyik pld. mint *kereskedő*, szakmájából kifolyólag a számtanra kívánna a fősúlyt fektetni; a *mérnök* a rajzra s szépirásra; az *ügyvéd* a szabatos előadásra; az *orvos* a helyes s értelmes olvasásra; *iparos* a női kézimunkára stb. stb. S mit tesz a szegény tanító, hogy mind ez urak „jogos“ kívánságának megfeleljen? Töri magát s kinozza növendékeit, hogy mindegyiknek megfeleljen s kész a túlterheltetés.

Innen származik a tanítóóság abbéli óhaja: *vajha az iskola szakszerű felügyeletet kaphatna!*

Ugyanezt mondhatnám a helytelen ítéletekről. Hol s mikor itélik meg a tanító működését? Az u. n. évi vizsgákon. Akkor mond ítéletet a törvényes előljáróság s a hallgatóság, minthogy akkor kell bemutatnia a tanítónak, mit tett egy tanéven át, hogyan tanította, nevelte a gondjaira bizott növendéksereget. Előbbiről, a tanításról, beszámolhat s be is számol, be kell számolnia, az utóbbi, mint be nem mutatható lelki állapot, ilyenkor — de máskor is — nem esik latba. A vizsgákon vagyis jobban a vizsgákról szóló ítéletek idéznek elő nem ritkán túlterheltetést; mert sok tanító innen-onnan hallva valamit, jövőben iparkodni fog minden ítéletnek megfelelni — jött legyen az bárhonnan — s gyakran esik azon hibába, hogy úgy fog járni, mint a mesebeli apa és fiu a számár miatt. Bárhogy igyekeztek is, embertársaiknak mindenben eleget tenni képtelenek voltak.

Vége túlterheltetés áll be oly esetekben is, ha az egyes osztályok növendékei nem állanak azon a szellemi

fokon, melyet a tanterv készítői eleve feltételeztek. Tudhatják azt a t. szülők igen jól, hogy gyermekeik — bár közös szülőktől származnak, egyenlő táplálásban s nevelésben részesülnek — nem mind egyenlők. Az egyik testileg, a másik szellemileg erősebb, vagy mint mondani szokták: az egyik jobban tanul, a másik kevésbé — Így van az néha egész osztályokkal; némely évfolyam jobb, másik gyengébb; magától értetődik, hogy jobb növendékekkel könnyen végezhető el az előirt tananyag, míg a gyengébb tanulónak ugyanaz túlterheltetés lesz. De az előljáróság, hallgatóság (a vizsgán) nem tudván s nem ismervén a körülményeket, egyenlő sikert, eredményt kíván; s mit tesz a buzgó tanító? Ha török, ha szakad, elvégzi az anyagot s megterheli növendékeit és önmagát is, csak-hogy dicséretet arathasson, vagy legalább is a multaknak megfelelő eredményt mutasson fel.

Még egy körülményt akarok itt felemlíteni, mely néha szintén túlterheltetést eredményezhet. T. i. tantervünk — mint a tantervek általában — a minimumot állítják a tanító vagy tanár elé, a maximumot nem. Sok túlbuzgó szakember azonban nem elégszik meg a minimummal, vagy azt úgy értelmezi, hogy — minthogy az életnek tanítunk — a tanterv keretén belül ez is, amaz is jó volna a gyermekeknek, tehát tanítsuk. Hogy egy példát említsek: a IV. osztályban a közönséges törtek számmiveletei fordulnak elő; ha pl. a buzgó tanító a számolásnál a közönséges életben előforduló törteken kívül $\frac{1}{226}$, $\frac{1}{480}$, $\frac{1}{2345}$ -ökkel is számoltat — mint a mely törtek az életben ugyan elő nem fordulnak — azt túlterheltetésnek vehetjük, mert a sanitás túllő a célon; vagy ha pl. a német írásnál kiváló túlyt helyeznénk a németnek latin betűkkel való íratásra, szintén mint túlnehezett túlterheltetésnek vehetjük.

E — talán kissé hosszadalmas — kitérés után rátérhetek elébbi kérdésem feleletére, — mely talán a tisztelt

olvasót legjobban érdekli — iskolánk növendékei túl vannak-e terhelve, vagy nem?

Feleletem: *nem is, igen is!*

Lássuk előbb a „*nem*“-et.

Annak daczára, hogy iskoláink tanterve sokkal bővebb, mint a főváros községi iskoláiban elfogadott tanterv; mind a mellett, hogy iskoláinkban már a II. elemi osztályban kezdjük a német írást és olvasást: növendékeink nincsenek túlterhelve, mert az előirt tananyagot könnyen végezhették el.

Honnan van az, hogy növendékeinkkel többet végezhünk túlterheltetés nélkül? Az először is növendékeink minőségétől függ. Iskoláink növendékei a polgári családokból kerülnek ki, még pedig nagyobbbrészt, mondhatnám túlnyomóan olyanokból, melyek otthon gyermekeiket az iskolában tanulandókra jól előkészítik, azaz a jó, illedelmes magaviseleten kívül helyes s rendes beszédre szoktatják, az iskolát nem mint valami büntetési intézetet állítják gyermekeik szeme elé, s később a gyermekeket haladásukban segítik, gyámolítják s ezáltal a tanulásban segítségükre vannak s ezzel a tanítók munkáját is megkönnyítik.

A szülők nagy része — s ezt itt is hálásan ki akarom emelni — bizalommal fordul hozzánk, s mint legdrágább kincsük féltékeny őrzője, szívesen ad utbaigazítást gyermekeik szellemi és testi tulajdonságairól esetleg fogyatkozásairól, s ép oly szívesen fogadja a gyermekek magaviseletéről s szorgalmáról vagy haladásáról szóló őszinte közléseket; a szülői ház és iskola tehát vállvetve működnek a gyermekek nevelésénél és tanításánál s egyik rész megkönnyíti a másik feladatát. Ily érintkezések hathatós eszközei a túlterheltetés kikerülésére, mert bizalmas s őszinte közlések alkalmával egy-egy elvetett szó vagy érintett eszme kölesönösen gondolkodásra ösztönöz.

Sok házban meg tanítót vagy tanítónőt tartanak, hogy a gyermekeket tanulásukban gyámolítsák. Ez szintén a gyer-

mekek könnyítésére szolgáló eszköz s ha ezen házitanitók bennünket gyakran felkeresnek — a melyre a t. szülőket e helyen is figyelmeztetni el nem mulasztjuk — valódi segítői lehetnek gyermekeiknek s esetleges túlterheltestől növendékeiket megóvhatják.

A túlterheltestnek hatalmas gáta a test nevelése. Iskoláink előjárósága belátva s méltányolva a test nevelését, behozta iskoláinkba a rendes tornatanítást még az elemi leányosztályokban is s apró esemetéink örömmel hódolnak a tornának, testüket erősítik a lélek művelése után, mintha sejténék, hogy erősebb testben erősebb lélek lakhatik.

Iskoláink tehát, mint intézet, lehetőleg kerüli a túlterheltest, de azért mégis határozottan merem állítani, hogy *iskoláink növendékei* — az iskolán kívül eső okoknál fogva — *túl vannak terhelve*; e túlterhelésnek okozói pedig a t. szülők, kik a mai kor áramlatának hódolva, nem elégszenek meg azzal, a mit az iskola kíván s nyújt, többet, sokkal többet kívánnak gyermekeiktől, egyrészt azért, hogy gyermekeik többet tudjanak vagyis tanuljanak náluknál, vagy pedig, hogy legalább annyit tudjanak, mint ők, kiknek azonban alkalmuk volt már az életben is tanulhatni.

A szülők első lépése, mondhatnám ballépése, mivel túlterheltestre vezet, a gyermek első és pedig házi tanításával kezdődik. Tessék csak egy 3—4 éves gyermeket nézni, mily kecses mozdulata, járása van; milyen beszéde, akár csak egy felnőtté? Helyes-e ez? Határozottan nem! A gyermek legyen s maradjon gyermek, ne pedig cifra báb! Ne kényszerítsük őt, neki nem való, ennél fogva nem illő modorra, beszédre, ez természetellenes.

A második, ennél sokkal komolyabb ballépés: a gyermekek korai iskoláztatása. Nem akarom bővebben indokolni, mily káros s az iskolára nézve határozottan rossz eljárás, ha a gyermek már írni vagy olvasni kezdett, mielőtt az iskola küszöbét átlépte; mert ez ép oly nagy hiba,

mint az, melyről itt akarok szólni, t. i. hogy a szülők gyermekeiket korábban adják fel az iskolába, mint kellene! Poroszországban — a hol a túlterheltetéssel az újabb időben ismét komolyabban foglalkoznak s honnan hozzánk is elhatott a jajkiáltás — nem csekélyebb ember, mint Virchow hangoztatja: *„A hetedik életév azon fok, a melyen az agy s szem azon szükséges ellentállást képes kifejteni, melyre a tanulásnál okvetlen szüksége van s a behatások, melyeket a gyermek hét éven alúli korban fogad, gyakran veszélyesek, minthogy a szervek még fejlődésben vannak.“* — A gyenge gyermek elvégzi ugyan feladatát úgy — a hogy, de fog-e tovább is kellő lépést tarthatni a kívánalmakkal, az kétséges. Tessék csak a mi fővárosi csemetéinket megnézni, megfigyelni, mily szánandó sápadt, vérszegény teremtések ezek, s hogy ne legyenek ezek idegessé, ha túlkövetelésekkel lépünk elébük!

De ha a gyermek megfelel is kötelességének, melyet az iskola ró reája, nem marad annyiban az elfoglaltsága, minthogy a szülői ház megfelelően társadalmi állásának, újabb követelésekkel lép fel irányában. Különösen sajnálatraméltók a kis leányok, kikek kora ifjuságuktól foglalalkoztatják a „hasznos“ kézimunkával; mert alig hogy nem érzi magán az iskolai fegyelem nyögét, alig hogy elvégezte a kis leányka írásbeli feladatát, édes mamája már kezébe adja a kötést, s szegényke a helyett, hogy kénye-kedve szerint játszhatnék, kötnie kell, mert nem volt elég az iskolai „üléshől!“

De ezzel nincs még befejezve a szülői ház teendője!

Három—négy év múlva jön a zongora. A szegény gyermek alig hogy kissé gyorsabban tud írni-olvasni, új olvasáshoz, a kotta-olvasáshoz fog, kell fognia; s akár van tehetsége, akár nincs, muzsikálnia kell, mert ezt kívánja a „bonton;“ a gyermeknek naponként 1—2, sőt 3—4 órát kell zongoráznia, kézimunkát végeznie, látogatást tenni vagy fogadni; ez nem túlterheltetés-e? Hol marad

még ezenkívül a francia, esetleg rajz vagy festés, táncz stb. mellékfoglalkozás? Tessék elhinni, ez a valódi túlterheltetés! Tudom, nem tagadom, a mai a kor nagy igényeket támaszt egy művelt férfi vagy nő iránt, de azt rövid, néhány év alatt elsajátítani nem lehet, ehhez egy egész emberélet szükséges! Ne akarjunk tehát az iskola elvégzésével (legyen az akár egy felsőbb leányiskola vagy középtanoda) „végzett“ növendékeket, elégedjünk meg legalább leányainknál azzal, mit Goszler, a volt porosz minister 1884-ben február 5-én mondott:

„Ich bin der Meinung, dass es für ein jugendliches Mädchengemüth nicht vortheilhaft ist encyclopaedisch alle Zweige des Wissens anzurühren, dass es vielmehr vor allen Dingen darauf ankommt, eine harmonische Durchbildung zu erzielen und soviel von Kenntnissen, von Fähigkeiten und Fertigkeiten mit zu geben, dass den Mädchen die Möglichkeit gewährt wird, sich in den Verhältnissen, in die hinein sie durch ihre Geburt gestellt sind, wohl zu fühlen, zugleich aber auch die Befähigung gewonnen wird, auf dem hergestellten Fundament sich weiter auszubilden!“

Sok szüle, a legtöbbje, azonban azt tartja: addig üssük a vasat, míg meleg, addig tanítsuk és taníttassuk gyermekeinket, különösen leányainkat, míg iskolások, mert fiatalságukban legtöbbet tanulhatnak, ha felnőttebbek lesznek, inkább máson jár az eszük. Megfelelnek arról, hogy éppen az iskolás leányaiknak van legnagyobb gondozásra szükségük, hogy testileg is fejlődjenek, s hogy az agy nem képes mind azt megtartani, a mit egyszer befogadott volt, sőt — egy tudós elmés megjegyzése szerint — éppen szerencsés az ember, hogy felejteni tud! Ne is tessék azon aggódni, ha gyermekeik az iskola elvégzésével még nem tudósok, ez nem célja a mi iskoláinknak, itt — Goszler szavaival — csak azt az alapot rakjuk le, amelyen önképzés vagy tanítás által a műveltséget tovább

fejleszthetik s ne terheljék túl gyermekeiket mindenféle talán hasznosnak látszó, de nem szükségessel, mert ezáltal az iskola valóban túlterhelő lesz. — Vagy hogyan képzelhető, hogy egy 8—14 éves gyermek agya, mely az iskolában 4—5 órán át vétetik igénybe, otthon szintén 4—5 órát foglalkozik tudománnyal vagy más fontos művelődési eszközzel, képes legyen következő napon figyelni, ha a pihenésre szánt időben nem pihent? A növendék unott, fáradt, bágyadt lesz, s ha eléggé törekvő túlterheli magát — s a vége? Legjobb esetben megutálja a tudományt, ha addigra idegzetét tönkre nem tette.

Nem akarom ezáltal legkevésbé sem azt mondani: ne foglalkoztassuk gyermekeinket otthon semmivel, játszszék addig s annyit, mennyit csak akar vagy tud; ne tanítsuk zenére, francziára, rajzra, tánczra, stbire; távolról sem; csak arra akarok rámutatni, hogy mennyire veszélyessé, azaz túlterhelővé válhatik néha a mellékfoglalkozás, ha nincs kellő beosztással keresztülvive. Mert bármilyen lélekemelő is a zene, bár mennyire is üdítő a hatása, nem olyan az a tanuló gyermekre nézve, kinek feladott leczkét kell megtanulnia, új gyakorlatokat s e tündöket játszania, évekig gyakorolnia, míg azon bizonyos fokra emelkedhetik, a honnan tekintve ő is élvezetet talál a zenében. S hogy ezt nem érheti el oly könnyen, hogy ahhoz évekig tartó folytonos gyakorlat kell, azt mindenki tudja. — A gyermekre nézve tehát a zene nem szórakoztató eszköz, hanem tanóra és pedig súlyosabb, mint akármilyen komoly tantárgy órája, mert abban neki egyedül kell egy órán át folyton „felelnie“.

Igy állunk a francziával is. Egy felnőtt, ki a franczia nyelvet annyira bírja, hogy annak valójába behatott s könnyedén olvassa a franczia remekírók örök szép műveit, élvezetet fog találni a nyelv változékonyágában, kifejezéseinek különféleségében; ha azonban visszagondol azon sok és fáradalmas órára, melyeket a „*traductions*“.

oknak kellett szentelnie, bizonyára örömmel sóhajt fel, hogy azokon túlesett.

Mert a mint sajnálni tudom azon — bátran kimondom — haszontalanul elfecsérelt időt, melyet egy gyermeknek el kellett pazarolnia, ha a zenében egy-egy polkánál, valczernál vagy indulónál magasabb fokra nem emelkedhetett, úgy sajnálom azon időt is, a melyben a növendék egynehány frázison kívül több francziát nem tanult vagy tanulhatott. — Nem lett volna-e jobb, ha azalatt kénye-kedve szerint játszott volna, lelke s teste üdült volna legalább, így meg czélt sem ért, nem is pihent!

Igy áll a dolog a rajzzal, festéssel és sok egyébbel is, ha a növendék nem bír képességgel e művészetek iránt.

Igen sok időt rabol a táncztanítás is; de tekintve azon rendszeres s rhythmikus testmozgást, melylyel a táncz jár vagy t. i. a mi a táncz, ez inkább ajánlható, de mégis hozzájárul gyakran a növendék elfoglaltságához, ennél fogva túlterheléshez.

Sok család örül, ha gyermeke olvas s ezen olvasási vágyát iparkodik hasznos s kellemes olvasmánynyal éleszteni vagy ébrentartani; az iskolában előforduló tantárgyak különfélesége is hozzájárul e vágy fokozásához. De a mily jó és üdvös az olvasás, ép oly veszélyessé válhatik, ha nagyobb fokban lép fel, mert a sok olvasás hátráltatja az iskolást másnemű kötelességének teljesítésében. Itt nem ajánlhatom a régi közmondást: „A mit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra!“ talán épen ellenkezőleg: hagyjunk valamit a jövőre is, mert a gyermek a sok olvasással túlterheli magát, emlékező tehetsége úgy sem képes mindazt megtartani, a mit neki nyujtanak. Bármilyen szép és ajánlatos a szép olvasottság, azonban azt sem érhetjük el a rövid iskolai időben, jusson valami a jövőnek is.

Végül még a kézimunkáról akarnék egyet-mást mondani. A milyen szép és hasznos, szórakoztató és szükséges a nőnek a kézimunka, kivált ha anya, oly túlságig

lehet azt vinni. Sok anya büszkeséggel szemléli leányának haladását, örömmel lát a leány maga is munkájához, mennyi hasznos és szép, szükséges és szükségtelen munkát végez vagy kell végeznie, gyakran ép oly túlságig viszik némely családban. Az egyik anya pl. örömmel látná, ha iskolás leánya (legyen az akár csak 13—14 éves) önmaga készíténé el — ha csak lehetséges — jövendő keletgyéjének összes horgolását; a másik azt kívánná, hogy leánya az egész családja számára való zsebbelikeket himezné a harmadik meg, mint igen házias, hogy leánya önmaga kösse meg magának az összes harisnyákat stb. — A mily szép volna mind ez, ha teljesülne, ép oly helytelen s túlságos nagy követelés volna, mert egy iskolás leánynak más kötelessége is van, mint csupán a jövőre gondolni s a jövőnek dolgozni, az éljen a jelennek, a jelenben. A leány igenis tudjon szépen kötni, himezni, horgolni, varrni s ha lehetséges szabni s gépen is varrni, annak majd egykor jó hasznát veheti; de jelenleg más kötelessége is van, annak is meg kell felelnie, nem kell tőle ma mindent követelnünk, jusson s maradjon valami az iskola utáni időre is. Hozzájárul még ezenkívül a testi megerőltetés is, az ülés, talán görnyedt ülés, mi a serdülő leányoknak épen nem ajánlható.

Nem tartozom azok közé, kik azt mondják: kár a leánynak kötnie, hisz oly olcsón szerezheti be a készen kötött harisnyát; kár horgolnia, mikor a horgolás oly jutányos, a himzésnél meg többet árt szemének, mint a mennyibe kerül egy szép monogram himeztetése stb. Bár ez mind való igaz. De a nőnek, ha nincsen a „szerzésre“ utalva, egykor feladata a „megtartás,“ s gyakran járulhat egy-két tű kötése, kis varrás vagy efféle megtartás, javítás által a család anyagi jólétének emeléséhez. Azért nem tartom feleslegesnek a női kézimunkának tanítását s művelését iskoláinkban sem, csak ne kívánjanak a t. szülők leányaiktól lehetetlen vagy túlterhelőt. Mert bár-

mit tudjon az ember, mindennek hasznát veheti, mondák a régiek, s igazuk volt; én is azt tartom, hogy a leánynak sem árt, ha mindenféléhez ért; hiszen az ember sohasem tudhatja, minek mikor veheti hasznát, de ha a növendék iskolába jár, feleljen meg mindenekelőtt ebbéli kötelességének, azután vagyis másodsorban jöjjön a mel-lékfoglalkozás. — Az első legyen s maradjon az iskolai feladat elkészítése s megtanulása, ha azután jut még elég idő — kellő pihenés után — másnak, annál jobb, kiváltképen, ha a gyermek tehetséges vagy egyhez-máshoz hajlama, tehetsége van; mert sokkal több becse van egy művelt vagy több oldalulag képzett leánynak vagy embernek, mint egy szerényebb képzettségűnek; hisz a műveltség — mondja már a szentírás — oly kincs, melyet a rozsdá meg nem támad s a férgek nem emésztenek meg.

Mindezek daczára tartsunk kellő fokozatot a többoldalú műveltség elérésében is.

Ne akarjunk mindent „ma“ elvégezni, hagyjunk valamit a „holnapra“ is; hisz minden napnak meg van a maga teendője, így nem lesz okunk a divatos jelszóval „túlterhelhetés“ élni!

Legyen a növendék „iskolás,“ azaz az iskoláé, ne foglaltassuk túlságosan sem zenével, sem francziával, sem rajzzal vagy festéssel, sem kézimunkával, sem olvasmányokkal, akkor nyugodtan mondhatjuk mindannyian: gyermekeink nincsenek túlterhelve! S nem lesz okunk később szemrehányást tennünk magunknak: hogy *gyermkeink sápadtságának, idegességének, rövidlátóságának, bágyadtságának s talán blazirtságának mi voltunk főokozói!*

Mikolich Kálmán.

B) Adatok iskoláink ez évi történetéhez.

Midőn egy újabb tanév végén ismét visszatekintünk azon tényezőkre és eseményekre, a melyek a mi iskoláink belső lényegét teszik és a melyek kitűzött céljaink elérésében elősegítő vagy gátló befolyást gyakoroltak, hálatelt szívvel magasztaljuk Istenünket, hogy egészséget, erőt adva, az idén is oly eredményeket mutathatunk be, melyek a megelőző évek sikereivel méltán mérkőzhetnek.

Már magában véve azon tény, hogy osztályaink a — kivált néps polg. iskolákban — hallatlan magas 40—50 frtnyi tandíj daczára tulzsúfoltak, és a jövő tanévre már most is annyi előjegyzéssel oltszóltatunk, hogy még, ha gyülekezetünk nt. Előljárósága párhuzamos osztályakat nyitná, azok is mind törvényszabta számban megtelnének, igazolja, hogy iskoláink közkedveltségnek örvendenek, és hogy *nem* öndicsékvés, ha állitjuk, hogy a fentartók valamint az alkalmazottak részéről szeretettel és odaadással egyaránt ápoltt és fejlesztett intézeteink megfelelnek a jelenkor — valjuk meg — nem csekélymértvü követelményeinek.

Ezzel azonban még korán sem akarjuk állitani, hogy elértük volna feladataink netovábbját. Még igen tág mezeje a tevékenységnek áll előttünk. Itt van pl. polgári leányiskolánk, melynek kiégésítése, vagy felsőbb leányiskolának való átváltoztatása nem igen lesz már elodázható, és a gyülekezetünk felvirágzására hivatott tényezőknak kell, hogy már a közel jövőben megtalálják azon eszközöket és módokat is, melyek ezen — bizony felekezeti szempontból is igen fontos — feladat érvényesíthetéséhez megkivántatnak.

Ezt reményljük különösen most, midőn a napokban megejtett egyházi választások által tanügyünk vezetése ismét oly férfiakra ruházottat, kiknek a tanügy iránt már eddig is viseltetett érdekeltsége biztos kezességet nyujt az iránt, hogy ezentúl a nép- és polg. iskolák érdekeit is a legmelegebb jóakarattal és buzgó gondoskodással felkarolják. Azért szívünk mélyéből üdvözöljük az új Előljáróságunkat, nevezetesen: Dr. *Králik Lajos* urat, mint egyházi és iskolai közfelügyelőt, *Stephani Lajos* urat, mint közgondnokot, Dr. *Wagner Géza* urat, mint tanodai I. felügyelőt, Dr. *Vetsey István* urat, mint tanodai II. felügyelőt, *Jóób Károly* urat, mint tanodai gondnokot és Dr. *Zsigmondy Jenő* urat, mint egyházgyülekezetünk közös syndikusát, és ajánljuk alázattal iskoláinkat és magunkat gondoskodó becses figyelmökbe és jóakaró hathatós pártfogásukba.

Áttéve évi adataink rendes sorára,

1. a tanítói testület személyzetében történt változásokat említjük. Mint már a tavalyi értesítőkben sajnálattal jeleztük, *Kemény Etelka* kisasszony, ki a III. el. leányiskolában segédtautónói minőségben két évig működött és kiváló buzgóságának, valamint kitünő szakavatottságának minden alkalommal bizonyosságát adta, végképen megvált az intézet kötelékéből, és helyébe *Mokry Eszter* kisasszony alkalmaztatott mint segédtanítónő két évi próbaidőre. Szintgy

elvesztettük a IV. leányosztály kitünő tanítónőjét: *Szelényi Gizella* kisasszonyt. A Bányakerület aszódi leánynevelő-intézetében ugyanis megüresedvén az igazgatónői állás, az illető intézet igazgató-tanácsa Szelényi kisasszonyt szólította fel ezen állás betöltésére, ki ezen megtisztelő hívásnak engedvén, eleinte egy évi szabadságidőt, most pedig végleges felmentését kérte. Az egyházválasztmány — bár a legnagyobb sajnálattal — kénytelen volt kérését teljesíteni, mert nem akarta utját állani annak, hogy Szelényi kisasszony új állásában fokozottabb mértékben érvényesíthesse kiváló tehetségeit a leánynevelés érdekében. Szabadságolása idejére helyettes tanítónőnek először Pfendesak Irén kisasszony lett alkalmazva; de miután, alig hogy itt működni kezdett, a m. ministerium részéről a mármaroszigeti áll. felsőbb leányiskolához nevelőnőnek nevezetett ki, helyébe a nt. Presbyterium *Hudecz Olga* kisasszonyt hívta meg, ki a lefolyt évben, mint *helyettes* tanított a IV. leányosztályban, de a kit, mert eddigi működésével magának az Elöljáróság megelégedését kiérdemelte, most ideiglenes minőségben segédtanítónőnek nevezett ki. Továbbá jelenthetjük örömmel, hogy az idei közgyűlés *Jakobei Margit* kisasszonyt, ki mint segédtanítónő már 1892 óta az I. osztály kis leányait szép sikerrel tanította, *rendes tanítónőnek* megválasztotta, m. p. 1893. évi szeptember 1-től számítandó díjlevéllel. Szintügy kell még jelenenünk, hogy Kardeván Ida kézimunka-tanítónő kisasszony mellé, mert a polgári osztályok túltömöttségénél csak a legnagyobb erőmegfeszítéssel érthette el a párját ritkító szép eredményeket, segédképen *Schulek Márta* kisasszony alkalmaztatott, és hogy az elemi leányiskola kézimunkatanítónői: Schulek Vilma kisasszony és özv. Gerzso Károlyné asszony állásukban véglegesítettvén, az egyház tisztviselőinek nyugdíj-intézetének kötelékébe is felvették.

2. *Az iskola jelentékenyebb napjaira* vonatkozólag jelentjük, hogy a beiratások befejeztével a *rendes* tanítást szeptember 7.-én Nt. *Horváth Sándor* lelkész által, és a tanuló ifjúság és számos szülő jelenlétében tartott isteni tisztelettel kezdtük és háborítlanul folytathattuk az év végéig. Megtartottuk a *reformáció ünnepét* a fővárosi hitfelekezetünkbeli összes tanulókkal együtt, melyen Paulik János hitoktató úr buzgó oltári imát, Klaár hitoktató úr pedig szép és épületes alkalmi beszédet tartott.

Ünnepeltük a király Ő felsége nevenapját — márczius 15-ét stb., nem ugyan közösen a nagyteremben, melyett ily alkalmakkor a főgymn. ifjúság elfoglal, hanem osztályonként — ének, szavالاتok és az illető emléknapot méltató beszéd és tanítás által. — Évközben egyes osztályainkat becses látogatásaikkal megtisztelték: nt. *Bachát Dániel* főesperes ur, Dr. *Vetsey István* iskolafelügyelő ur, *Beliczay Béla* és Dr. *Szontágh Ábris* presbyter urak és Dr. *Korotnay Árpád* esp. iskolalátogató ur az egyház részéről, — Dr. *Verédy Károly* tanfelügyelő ur pd. az állam részéről. Ugyancsak az állam részéről küldetett ki polgári iskolánk látogatójául Dr. *Simonyi Zsigmond* egyet. tanár ur.

Fogadják ebbeli fáradozásukért hálás elismerésünket!

3. *Hálás köszönetet* mondunk a nagytitiszt. Egyházválasztmány-nak is azon *összegekért*, melyet a rendes budgeten kívül nagylelkűen bocsát rendelkezésünkre, hogy azon a továbbképzéshez általunk kijelölt szak- és folyóiratokat járathatjuk, vagy könyvtárunkat és szertárainkat gazdagíthassuk. Így beszerezhetünk az ének-tanításhoz egy igen csinos és jó phshármoniumot, előfizethettünk többek közt: Pallas nagy Lexikonjára, az Athenaeum által kiadott Szilágyi S.-féle: Magy. nemz. tört. czimű nagy művére, — megvehettük Endrődi Sándor: A magy. költészet kincsesházát stb. és bővíthettük fizikai szertárainkat 1 drb. Müller-féle fénytörési készülékkel, 1 drb. Müller-féle fényvisszatörési készülékkel, 1 sorozat optikai lencse és hozzá 1 drb. fémálvánnyal, 1 drb. csapos üveggömb a levegő sulyának meghatározásához, 1 drb. tüzi-feस्कendő minta stb.

Ugyancsak köszönettel tartozunk az egyházválasztmány azon fáradozásáért, melyet kieszközlé, hogy 1892-iki jan. 1-től számitandólag *véglegesen* felvétettünk az országos tanítói *nyugdíjintézetbe*, és egyidejűleg kimondá, hogy miután a törvény értelmében állami nyugdíjban csak 10 év multán részesülhetünk, a saját nyugdíjintézetünkből járó összeg az állami nyugdíjösszeg kiegészítésére szolgáland és hogy ezen egyházi nyugdíjaink a beállott nyugdíjképesség után nem — a mint ezt az eddigi alapszabályaink előírták — 5—5 évenként emelkedjenek 100 frttal, hanem évenként 20—20, illetve 10—10 frttal.

Kedves kötelességünknek tartjuk, hogy hálás köszönettel felsoroljuk e helytt azon *nemes adományokat* is, melyeket máshonnan kaptuk iskolánk czéljaira.

Igy a *székesfőváros törvényhatósági* bizottságának közgyűlése a rendes 3000 frtnyi segélyén kívül rendkívüli segélyként megszavazott még 5000 frtot elemi iskolai czélokra.

Steinhardt Antal mérnök ur, ki a Steinhardt Gizella alapítvány kamatait ez évben *Schmückerl Ilona* II. oszt. tanulóknak ítélte oda, újabban is adott 3 drb. 10 frankos aranyat szegénysorsu szorgalmas leány növendékeknek megjutalmazására. (A tavalyi ilyképen adományozott 3 arannyal Dr. Vetsey I. iskola felügyelő ur a vizsgák alkalmával Kovács Mariska III. Farkas Margit IV. el. és Lukács Anna I. polg. oszt. tanulókat tüntette ki. *Wellisch Samuel* és *Spitzer Czécília* urnő 5—5 frtot adtak át az igazgatónak díjmentes tanulók könyvekkel és tanszerekkel való ellátására; *Kogutowicz Manó* ur az idén is több rendbeli újonnan megjelent falitérképet küldött az iskolának és 30 új kézi-atlást tanulóknak számára; ugyanezeknek *Kókai Lajos* és *Singer* és *Wolfner* könyvkereskedő urak pedig kiadványaikból ingyenpéldányokat. Dr. *Thomka Samu* fülörvos egy általa tervezett igen instruktív és kitűnő szemléltető eszközül szolgáló, fülgypszöntvényt ajándékozott, T. *Lauffer Sándor* nagykereskedő ur kieszközlé, hogy az *összes* általunk ajánlott beteges növendékeink a *szünidei gyermektelepítés* áldott jótéteményében részesülhetnek; az áldásosan működő *Tabitha* nőegy-

letünk szeretettel gondoskodott arról, hogy szegényeink közül egynek sem kellett hiányt szenvednie meleg ruhában vagy lábbelikben, — és végre névszerint nem is említjük azon jótéteményeket, melyeket gazdagabb tanítványaink gyakoroltak, esendben gyűjtván filléreiket, hogy segítsenek, hol szükség vagyon.

Itt kell még említenünk, hogy polgári leányiskolánk növendékei f. é. márczius 23-án is *Mikolák Kálmán* tan. ur vezetése alatt ének- és zeneestélyt tartottak, mely igen szép program mellett folyt le és a melynek végén még színelőadás is volt.

Ez alkalommal is t. *Gregersen Guldbrand* ur ingyen állította fel a pódiumot és a *légszesztársaság* t. Igazgatósa nagy előzékenységgel engedte el a világitási költségeket, úgy hogy az estély 120 frtnyi tiszta jövedelmet eredményezett a tan. segélyalap javára, melyhez felülfizetésekkel járultak:

Gregersen Guldbrand 3 frt, Urbanovich Péter 2 frt, Schlesinger Adolfné 1 frt, Politzer Erzsike 2 frt, Seifensieder József 3 frt, Messinger Aranka 1 frt 50 kr., Dr. Zsigmondy Jenő 5 frt összesen: 17 frt 50 krral.

Fogadják mind a nemes adakozók ismételten szívünk köszönetét!

4. *Tanítványaink létszáma* összesen 762, azaz 14-gyel több mint tavaly. Ezek közül kimaradt: 23; meghalt 2, névszerint: *Glück Andor* IV. oszt. kitünő fiu és *Farkas Erzsike* I. polg. oszt. ritka tehetségekkel megáldott leánya. Enyhítse ezen kisdedek szüleinek gyászát azon részvét, melylyel a megboldogultak tanítói és tanuló társai is fájlalták kedveseiknek ily korai elhunytát! — Testi gyengeségek tekintetbe vétele mellett orvosi bizonyítvány alapján magánvizsgára bocsáttatott 76, úgyhogy a nyilvános évi vizsgáinkon összesen 661 tanítványnk vett részt. A beírt fiuk létszáma: 267, a leányoké: 495. Az összes beírottak közül 626-an voltak már a megelőző évben is a mi tanítványaink; a többi 136. az idén először íratott be nálunk; ezek közül csak ötnek kellett felvételi vizsgát tenniök.

A házi nevelésben részesültek között végre a mai napig 114-en jelentkeztek magánvizsgára, mely utóbbiakkal együtt tanítványaink összes létszáma **876**-ra rug. A megvizsgált 737 rendes és 114 magántanuló, vagyis összesen 851 tanítvány között volt 243 kitünő rendű = 28.56%, és csak 30-at, azaz csak 3.52%-ot kellett javító vizsgálatra vagy osztályismétlésre utasítanunk.

5. *Tanítványaink* befolyt ugyan az idén már 21052 frt, de az összes kiadás tett 28943 frt 32 krt, úgy, hogy ha bele számítjuk a tantermek bérértékét, a gyülekezetnek még mindig 1809 frt 80 krral kellett a közös egyházi pénztárból iskoláink fentartásához hozzájárulnia, mely körülmény eléggé tanúsítja, *ennyire van még szükségünk híveink áldozatkészségére, miért is iskoláinkat ismételten melegen ajánljuk hitsorsosaink és jóakaróink kegyes és becses pártfogásába.*

Falray Antal.

C) Iskoláink tanítói-testülete.

C) L e h r k ö r p e r .

A tanító neve	Tanít		Tantárgy, osztály	Hetenkinti órasz.	Jegyzet
	egyált. mióta?	nálunk mióta?			
Alex Albert r. tanító	1872	1872	A II. fosztály tanítója	20	A tan. könyvtár kezelője s az esp. isk. biz. tagja
Dittmann Antal s. tanító	1850	1867	tanítja a rajzt a IV. f. osztályban s a polg. leányosztályokban	12	Ny. főv. közs. rajz. anár
Falvay Antal r. tanító	1860	1866	tanít a polg. leányosztályokban	18	E. i. igazgató s az esp. tan. kör elnöke stb
özv. Gerzso Károlyné s. tanító	1883	1883	Kézimunka-tanítónő az I. és II. osztályban	12	—
Hudetz Olga hely. tan.	1894	1894	tanít a IV. el. osztályban	20	—
Jakobei Margit s. tanító	1891	1891	Az I. leányoszt. tanítónője	20	A tantestület jegyzője
Kardeván Ida s. tanító	1890	1890	tanítja a kézimunkát a polg. leányosztályokban	12	—
Kardeván Vilmos r. tanító	1867	1882	tanít a polg. leányosztályokban	18	—
Kurz Sámuel r. tanító	1863	1872	A III. fosztály tanítója	19	Az esp. isk. biz. tagja, a haz. orsz. t. biz. pénztárnoka
Luttenberger Ágost r. tanító	1866	1873	Az I. fosztály tanítója	20	A tan. orsz. biz. tagja
Lux Ede r. tanító	1866	1870	A IV. fosztály tanítója	19	Az esp. isk. biz. tagja
Maurer Rezső s. tanító	1885	1885	tanítja a tornázást	16	Főv. polg. isk. tanító
Mikolik J. Kálmán r. tanító	1875	1880	tanít a polg. leányosztályokban	19	Az esp. isk. biz. tagja s a term. szertár őre
Mokry Eszter s. tanító	1894	1894	tanít a III. el. leányosztályban	20	—
Schulek Vilma s. tanító	1877	1877	tanítja a kézimunkát a III. és IV. osztályban	12	—
Szőnyi Tivadar s. tanító	1870	1870	tanítja az éneket a III. és IV. foszt. és a polg. leányosztályokban	8	Gyülekezeti orgonista
Scholtz Lajos r. tanító	1874	1874	tanít a polg. leányosztályokban	18	—
Tomassek Ilona r. tanító	1875	1875	A II. leányoszt. tanítónője	20	—

Jegyzet: A francia nyelvet **Szakálos-Erard Julia** asszony tanította. Hitoktatók: Tiszt. **Kirner Károly** róms. kath. belv. plébános; **Kornfeld Gyula**, **Morgenstern Jakab** és **Pfeiffer Ignatz** urak, az izr. hitközség hitoktatói.

D) Ó r a b e o s z t á s.

D) Stundeneintheilung.

Tantárgy	El. fiiskola				Elemi				Polgári			
					leányiskola							
	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.
Vallás tan	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Magyar olvasás, irály s nyelvtan.	6	3	3	3	6	3	3	3	4	3	3	3
Német olvasás, irály s nyelvtan .	0	3	3	3	0	3	3	3	3	3	3	3
Szám tan	4	4	3	3	4	4	3	3	3	2	2	2
Mértan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—
Könyvvitel	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Földrajz	—	—	} 3	2	—	—	} 2	2	2	2	1	1
Történet s alkotmánytan	—	—		2	—	—		1	—	2	2	3
Természetráajz	—	—	2	2	—	2	2	2	2	—	—	—
Vegy tan és ásványtan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—
Természettan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Gazdaságtan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Egészségtan.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Beszéd- és értelem gyakorlatok .	6	4	—	—	6	4	—	—	—	—	—	—
Írás	} 2	2	2	2	} 2	2	2	1	2	1	1	—
Rajz		1	1	4		1	1	1	2	2	2	2
Ének.		1	1	1		1	1	1	2	2	2	2
Testgyakorlás	—	2	2	2	—	—	2	2	2	2	1	1
Kézimunkák	—	—	—	—	5	5	5	5	3	3	3	3
Francia nyelv (mint rendkívüli tantárgy)	—	—	—	—	—	—	—	—	(2)	(2)	(2)	(2)
Heti összeg :	20	22	22	26	25	25	26	26	27	27	27	27

E) A bevégzett tananyag.

E) Behandelte Lehrstoffe.

a) A népiskolában. — a) In der Volksschule.

I. OSZTÁLY. — I. KLASSE.

Osztálytanító fiuknál: Luttenberger Ágost.
leányoknál: Jakobei Margit.

1. Vallástan.

12 biblia történet az ó és 12 történet az új szövetségből.
Egyházi énekek és imák.

2. Nyelvtan.

Magyar írás és olvasás a nyelvtan alapfogalmainak idevonatkozó része, szorosabb meghatározás nélkül.

Egyszerű nyelvtani gyakorlatok megfejtése szóval, a palatáblán és írófüzetben.

3. Számítan.

A négy alpművelet szóval és jegyekkel az 1—50 terjedő számkörben.

4. Szemléltető oktatás.

Az iskola, a szülői ház, házi állatok; a kert, az utca, a helység, kézmivesek, kereskedők; a mező, rét, erdő; néhány mezei állat és növény; a hegy, a víz; időváltozások.

Elbeszélések a gyermeki életből; állatmesék. Gyermekdalok és költemények.

II. OSZTÁLY. — II. KLASSE.

Osztálytanító fiuknál: Alex Albert,
leányoknál: Tomassek Ilona.

1. Vallástan.

A tanterv által előírt bibliai történetek, imák és egyházi énekek.

2. Magyar nyelv.

A helyes olvasás gyakorlása. A főmondat s ennek különféle alakjai; a főnév, tulajdonnév, ige, személyes névmás, melléknév és számnév. Rövid nyelvtani feladványok. Költemények emlékelése.

3. Német nyelv.

A német írva-olvasás tanítása német szók gyűjtése és beszélgetések az egyszerű mondat körében, versek egyszerű fordítási gyakorlatok.

4. Számítan.

A négy alpművelet az 1—500-ig terjedő számkörben elvont és megnevezett számokkal. A mértékek megismertetése.

5. Szemléltető oktatás.

A háziállatok és néhány a kertben, mezőn, erdőben vagy vízben élő állat; a legfontosabb növények és ásványok. Némely földrajzi fogalmak; a határ és az abban látható főbb tárgyak. Budapest tíz kerülete és a főváros környéke.

6. Szépirás. — 7. Rajz. — 8. Ének. — 9. Torna.

III. OSZTÁLY. — III. KLASSE.

Osztálytanító fiuknál: Kurz Sámuel,

leányoknál: Mokry Eszter.

1. Vallástan.

A biblia történetek összefüggésükben. Jézus s az apostolok élete és főbb tanai; az Ur imája: sz. írásbeli mondatok és egyházi énekek.

2. Magyar és német nyelvtan.

Az értelmes és helyes hangsúlyozással való olvasás. Az egyszerű és bővített mondatban előforduló beszédrészek; a név- és igeragozás elemei, valamint a helyesírás főbb szabályai. Alkalmos versek és velősebb mondatok betanulása. Fordítási gyakorlatok.

3. Számítan.

Az 1-től—10,000-ig terjedő számkörben a négy alapművelet alkalmazott példákban. A különféle mértékek ismertetése.

4. Földrajz és hazai történelmi képek.

A főváros s ennek környéke, Pest-Pilis-Solt-Kiskún vármegye és hazánk egyes vidékeinek megismertetése kapcsában egyes történeti képek.

5. Természetrájz.

A gerinces állatok; a növényországból a legszükségesebb tudnivalók s egynéhány ásvány.

6. Szépirás. — 7. Rajz. — 8. Ének. — 9. Torna.

IV. OSZTÁLY. — IV. KLASSE.

Osztálytanító fiuknál: Lux Ede.

leányoknál: Hudecz Olga.

1. Vallástan.

Az Isten, önmagunk és embertársaink iránt való kötelességek ismertetése, a 10 parancsolat és a hegyi beszéd tárgyalása által; az apostoli hitvallás ágazatainak ismertetése és megmagyarázása a bibliai történetek alapján; szentírásbeli helyek és egyházi énekek.

2. Magyar és német nyelvtan.

Az értelmes és szép olvasás. A tő, csonka, bővített, összevont és összetett mondatok megkülönböztetése; a ragok és képzők

ismertetése; a mondattanhoz kapcsolt írásbeli gyakorlatok. Szavak. Fordítások.

3. Számtan.

A négy alpművelet begyakorlása nagyobb és különnevű számokkal; ezeknek egyneműekké való változtatása és a közönséges életben előforduló törtszámok.

4. Földrajz.

Magyarország megyénként; a magyar államot környező államtestületek; nevezetesen az osztrák állam és Europa államainak általános ismertetése.

5. Történet.

A történeti képek bővítése és az időszakok szerint való rendezése által nemzetünk fontosabb történeti mozzatainak ismertetése.

6. Természetisme.

A gerincztelen állatok; a leginkább használt növények és ásványok ismertetése.

7. — Rajz. — 8. Szépirás. — 9. Ének. — 10. Torna.

Kézimunkák

tanítottak: Schulek Vilma és özv. Gerzso Károlyné által.

I-ső osztály: Egyszerű kis szalagok kötése; harisnyakötés.

II-dik osztály: Horgolás és betűjegyzés elemei.

III-dik osztály: Horgolás, szoros-mintaszalag kötése, betűjegyzés.

IV-ik osztály: Lyukacsos mintaszalag kötése, színes pamut-tal való himzés.

Ezekon kívül kiyételesen és csak a t. szülők kivánságára, a gyermekek tehetsége és kiképzett ügyességéhez mért fényüzési munkák is készítették egyes családi ünnepélyek alkalmára.

FÜGGELÉK.

A német nyelv tanításának anyaga a népiskolában I. osztály.

A) Általános észrevételek.

1. *A tanítás* legyen minden tekintetben gyakorlati. Kerülje a nyelvtani formák és viszonyok elméleti megokolása s a gyermek értelmét meghaladó, időelőtti rendszerzést.

2. *A tanítás* anyagának megválasztásánál ne valamely előre megválasztott zsinórmérték szolgáljon irányadóul, hanem a tanítás általános menetében s a gyermek értelmi fejlődésében fölmerülő alkalmi szükség vezessen bennünket.

3. *Fordítsunk* nagy súlyt az ismétlésekre, s legyünk azon, hogy az egyes szók, nyelvtani formák és viszonyok — a menyire lehet — minden újabb gyakorlatnál először az eredeti alakban forduljanak élő s csak később módosított és bővített alakban, hogy a növendék az új ismeretlent már valami régibb, ismert fogalomhoz kapcsolhassa.

B) A tanítás anyagának összeállítása.

Megjegyzés. Az alábbi következő számok nem a tanításban követendő sorrendet és mértéket szabják elő, hanem csupán azon köröket jelölik ki, a melyekből a német nyelvnek már ezen a fokon leendő gyakorlásához a szóanyagot okszerű kiválasztással meríteni lehet.

1. *A gyermek* neve, lakása, szülői s azok foglalkozása.

2. *Az emberi* test s annak részei. Mit tehet az ember testének egyes részeivel? Az érzékek s azok gondozása. Hibás érzékiétek. Az iskolaterem s a mi abban van. Iskolai bútorok, tanítási eszközök, azoknak minősége-nagyság, szín, tapintás, anyagra nézve. Kik készítik, mire használják. A tárgy elemi fogalma. A tanító s a tanítványok. A személy fogalma. Iskolai élet. A tanulók kötelességei a rend és fegyelem dolgában.

4. *A család.* (Apa, anya-szülők; fiú, leány-gyermek; testvérek; rokonok). Egymás iránt való szeretet. Árva gyermekek. Jótékonyság.

5. *A háznép.* (Cselédek s azok foglalkozása).

6. *Házi állatok.*

7. *Táplálék.* Edények, evőeszközök.

8. *Ruházat* s azok anyaga.

9. *A kert.* Kerti munka. A kertész s szerszámai. Mi terem a kertben?

10. *Az utca, piac.* A helyiség és lakosai. Kézmívesek, kereskedők. Egyéb foglalkozású emberek. Kik ügyelnek fel a rendre? Engedelmisség. Rendőrök, katonák, fegyverek.

11. *A mező;* mezei növények és állatok. A földműves, mezei munka.

13. *Erdő, fák, bokrok, virágok, mérges bogyók, gombák.* Erdei állatok. Vadak; vadász.

14. *Rét;* szérű, szénagyűjtés.

15. *Legelő;* pásztorok.

16. *A határ.* Hegy, völgy, síkság. Szárazföld és víz. Mi van a földben, a hegyekben? Bánya; bányászok. Mi van a vízben; halászkok.

17. *Az ég.* Nap, hold, csillagok. Felhők. Az idő (nappal, éjjel stb.) Időjárás. Légtünetmények. Korszakok.

18. *Istenről* a vallási órákban szólnak.

19. *Élet,* halál, temető.

A tulajdonképeni beszédgyakorlatokon kívül tanulnak a gyermekek alkalmas verseket, rövid leírásokat és kötetlen beszédben e célra szerkesztett, ugyancsak rövid meséket, illetve elbeszéléseket. Kiválólag felhasználhatók pld. ezek:

a) *Versek:* Kätzchen und Mäuschen. Häschen. Schäfchen. Ratet einmal. Der kleine Gernegross. Das listige Grasmücklein. Der Vogel am Fenster. Im Garten.

b) *Mesék:* Der Rabe und der Fuchs. Der Bär und Bienen. Die drei Goldfischchen. Das Tannenbäumchen.

c) *Elbeszélések:* Die Kuh. Karo. Jockel stb.

d) *Dalok:* Hopp, hopp, hopp! Der Winter.

e) *Vallásos énekek.*

Betanítás közben e darabokat szóról-szóra le kell fordíttatni s e közben szigoruan ügyelni arra, hogy a gyermekek az egyes német kifejezéseknek magyaros jelentését is elsajátítsák.

II. osztály.

1. *A német írott és nyomtatot betűk iratása, elolvasatása az elfogadott ABC és könyvnyomán.*

2. *Olvastatás közben* az egyes szók, illetve kikérdezése, szükség esetén megmagyarázása.

3. *Az I. osztályban* elsajátított szókészlet fölhasználása a beszéd-értelemgyakorlatok vagyis szemléltető-oktatás alkalmával.

4. *A tulajdonképeni* nyelvtani oktatás a következőkre terjed:

a) *Mondat,* szók, szótagok, beszédhangok, betűk a szóragozás gyakorlása.

b) *Tárgynév,* személynév, főnév. Nemszók. Egyes és többes szám. (A nagy betűk szerepe a mondat és a nevek kezdetén)

Melléknév s fokozása. A cselekvésszók vagy igék a három főidőben.

A mondatrészek szerint való elemzés szükségtelen; a helyett gyakorolja a tanító a gyermekeket abban, hogy biztosan ki tudják találni egyik vagy másik szó, mely kérdésre felel.

5. *Írásbeli gyakorlatul* szolgálnak:

6 *Irott és nyomtatott részek* másolása.

b) *Apró*, lehetőleg összefüggő mondatokról alakított feladatoknak németből magyarra, s magyarból németre fordítása, mindenkor szóbeli megfejtés, illetve magyarázat után.

c) *Adott német* kérdésekre német feleleteket írni, szintén megelőző szóbeli gyakorlás után.

6. *A beszéd- és értelemgyakorlat* fölváltva magyar és német nyelven történjék.

7. *Az emlékezés gyakorlásának* tárgyául szolgáljanak rövidebb versek, mesék és elbeszélések, a melyeket előbb magyarra kell fordíttatni.

III. osztály.

A magyar nyelv tanítására vonatkozó s az 1—5 pont alatt előfordult elvek a német nyelv tanításánál is szem előtt tartandók. Különös súlyt kell fordítani a fordításokra is még pedig nemesak németből magyarra, hanem különösen későbbben megfordítva a magyarból németre.

Megismertendő a mondat alapján a főmondat s ennek részei.

A szókból: a főnév, ige, melléknév, számnév, személyes névmás és egynehány gyakrabban előforduló kötőszó.

A cselekvő igének a három főidőben való ragozása.

7. *Helyes írási gyakorlatok.*

a) olvasókönyvből való olvasás s másolás.

b) Emlékelt dolgoknak fejből való leírása.

c) Egyes sajátzerű helyesírású szók összegyűjtése.

d) Tollba mondás után.

8. *Helyes írási főbszabályok, s az írásjelek.*

9. Egyes tárgyknak adott kérdések alapján való leírása.

Magyar-német *beszélgetések* ezeket kell, hogy megelőzze a szógyűjtés; kiindulva az iskolából s onnan tovább.

Utánna a beszélgetések: pld.

Az időről; időjárásról, felkelés, lefekvés; reggeliről. ebéd, ozsonna, vacsora;

A tanuló teendőiről: olvasás-, írás-, rajzolásról stb;

Személyekről, mint mester-emberekről;

Állapotok: egészség, betegség.

A határról.

Közmondások, talányok, szójárások; — olvasmányok tárgyalásai könnyebb dolgoknak könyv nélkül való tanítása és esetleg fejből való leírása.

A szépirás gyakorlása ütemezés által.

A nyelvtani oktatás alapjául ezen osztály az olvasókönyvet és alkalmas feladattárt használ. A nyelvtani oktatás egyes óráiban kell a növendékeknek fölváltva írni, olvasni, az olvasmányt tárgyalni, a szorosabb vett nyelvtani ismereteket gyakorolni. Csak a szépirásra fordított idő képez e tekintetben kivételt.

A növendékek készítenek hetenkint egy magyar és egy német nyelvtani, — egy felváltva majd a természet, majd pedig a földrajzból választott írásbeli dolgozatot.

Két hetenkint emlékelnek egy-egy költeményt.

IV. osztály.

A) Az értelemmel való olvasás gyakorlása az elfogadott olvasókönyv nyomán.

B) Az egyszerű tiszta mondat.

Állító, közlő, kérdő, parancsoló és óhajtó mondat és írásjelei.

a) **Alanya lehet:**

1) *Főnév.* A főnév nemei: köznév, tulajdonnév, elvont főnév. Határozott és határozatlan névelő.

A többes képzése, szótagok által; en-,er-,stb. Hangváltozás által (ä, ö, ü, äu) stb.

A főnév képzése: (heit-, keit-, niss-, schaft-, muth-, thum.)
Az összetett főnév.

2) *Személyes, mutató és határozatlan névmás.*

3) *Melléknév.*

4) *Ige.*

5) *Határozatlan számnév.*

b) **Állitmánya lehet.**

1) *Főnév.*

2) *Melléknév* (Melléknév képzése, összetett melléknév, a melléknév fokozása.)

3) *Ige.*

Az ige képzése (be-, ge-, emp-, ent-, er-, ver-, zer) Sein-, haben-, werden segédigék és rendes, igék conjugálása.

Az összevont mondat.

Több alany, egy állitmány; egy állitmány, több alany.
Kötőszók.

C) A bővített mondat.

A jelző.

Melléknév.

Igenév.

Birtokos névmás.

Mutató névmás.

Számmév (tő, sor, határozatlan.)

Főnév a Genitivusban, Nominativusban; utójelző-Beiname.

A kiegészítő:

Főnév az Accusativusban

„ a Dativusban.

A főnév ejtegetése.

A különféle határozók.

(Igehatározók és Praepositíók.)

D) Helyesírási gyakorlatok.

E) Irály gyakorlatok.

Egyszerű mesék, levelek, leírások adott kérdések szerint.

Versek szavalása.

Fordítási gyakorlatok.

b) **A polgári**

b) **In der Mädchen-**

I. polgári

O s z t á l y f ő n ö k : Klassenlehrer :

Tantárgy	Heti óra szám	Tanító	Tankönyv
Vallástan	2	Falvay Antal	Warga J. Biblia-Ismertetés Sz. Biblia. Szőnyi: Énekeskönyv.
Magyar nyelv	4	Mikolik Kálmán	Dr. Gyulay B. olvasókönyv I. r. Torkos L. Magyar Nyelvtan
Német nyelv	3	Mikolik Kálmán	Jausz K. Német olvasókönyv I. r. Bohm-Steinert kl. deutsche Sprachlehre.
Földrajz	2	Kardeván Vilmos	Márki: Földrajz I. — Németh: Magyarország hegy- és vízrajzi térképe. — Kozma: Atlasz.
Számтан	3	Scholtz Lajos	Vajdafi: Számтан I.
Természetrájd	2	Mikolik Kálmán	Fillinger: Állattan I. Szecsкаy: Növénytan.
Szépírás	2	Mikolik Kálmán	—
Ének	2	Szőnyi Tódor	Szőnyi T. Énekeskönyv.
Rájd és Mértan	2	Dittmann Antal	—
Női kézimunkák	3	Kardeván Ida	—
Testgyakorlás	2	Maurer Rezső	—
Francia nyelv	2	Erard Julia	Ch. Noel: Premières lectures françaises.

leányiskolában,

Bürgerschule

leányosztály.

Mikolík J. Kálmán.

T a n a y a g

A biblia fontossága; a szentírás története és az ó szövetség egyes könyveinek részletes ismertetése. Biblia olvasás. Egyházi énekek.

Szép és értelmes olvasás főképp a hazai történelemre és a magyar népeletre vonatkozó) olvasmányok értelmezése és tartalmuk rövid összefoglalása. — Alkalmos olvasmányok alapján az egyszerű bővített mondat fő- és mellékreszei, a beszédrészek meghatározása, a teljes név- és igeigazás és a szóképzés. (Kisebb versek szavalása. Hetenkint I, csak az iskolában tartott írásbeli gyakorlatul diktandó-írás vagy kisebb mesék és leírások fogalmazása.

Helyesen hangsúlyozott értelmes olvasás. Mondattani a'apon a mondat-s beszédrészek ismertetése: névszók ejtegetése és igék hajlítása. Könnyebb elbeszélések s mesék, leírások fogalmazása. Helyesírási, fordítási és szavalási gyakorlatok.

A magyar korona országainak, az osztrák tartományoknak és Europa többi országainak természeti és politikai földrajza részletesen.

A négy alapművelet elvont, egy- s különnevű számokkal. Arányosság. és az egyszerű hármas szabály. A métermértékek és a hazai pénzek ismertetése. Feladatok megfejtése fejből, táblán és fűzetben.

Téli hónapokban: A gerincesek jellemzőbb alakjainak részletes leírása és osztályozása, tekintve azok hasznát, kárát és elterjedési viszonyait. **Nyári hónapokban:** Több virágos növény leírása, tekintettel főbb alaktani jellegökre s ipari fontosságukra. Egy kis herbarium készítése.

A falitáblán való előírás után ütengedéssel a magyar és német abc kis és nagy betűi. Magyar és német folyóírás. Helyes toll- és testtartás.

Az öntudatos helyes énekléshez szükséges zeneelmélet; zongoragyakorlatok. A kemény hangsorok. Egyházi énekek. Egyszólamu dalok.

Mértani alapfogalmak. Az egyenes vonalak mérése, osztása és egybeállítás a rajzeszközzel és szabadkézzel. Egyenesvonalu síkdíszítmények, egyszerű padozat-minták és meander-szalagok rajza.

Hurok-, szár- és Hohlbein öltés gyakorlása egy-egy tálcakendőn. Kivarások. A hálózás elemei.

Rendgyakorlatok: különféle tag- és törzsgyakorlatok. A természetes járás halkán, dobbantással és utánépéssel ugrás.

Szerygyakorlatok: a vízszintes és rézsutos lábtón, lebegőfán, lengő kötélen, támfán és gyűrűhintán.

Játékok: Labdafogás. Táncjáték. Farkas és bárány.

A kiejtés begyakorlása: Írás és ékjelek. A háromféle névelő, főnév és ejtegetése, adjectív, possessív, demonstratív, tulajdonnevek, préposition számnevek. A voir és étre főbb alakfajta. Fordítások. Szavalás. — Hetenkint I írásbeli gyakorlat.

II. polgári

Osztályfőnök : — Klassenlehrer :

Tantárgy	Heti óra szám	Tanító	Tankönyv
Vallásstan	2	Falvay Antal	Warga J. Bibl. ismertetés
Magyar nyelv	3	Falvay Antal	Dr. Gyulay B. olvasókönyv II. r. Torkos L. magy. nyelvtan.
Német nyelv	3	Kardeván Vilmos	Jausz K. : német olvasókönyv II. rész. Bohm-Steinert : kl. deutsche Sprachlehre.
Történelem	2	Kardeván Vilmos	Márki : Földrajz II. Kozma : Atlasz.
Földrajz	2	Kardeván Vilmos	Kozma : Világtörténelem
Számтан	2	Scholtz Lajos	Vajdady : Számтан II.
Mértan	1	Scholtz Lajos	—
Természetrájd	2	Mikolik Kálmán	Fillinger : Álátтан II. Szeckay : Növénytan.
Ének	2	Szőnyi Tódar	Szőnyi ; Énekeskönyv
Írás	2	Mikolik Kálmán	—
Rájd	2	Dittmann Antal	—
Kézímunka	2	Kardeván Ida	—

leányosztály.

Kardeván Vilmos

Az új szövetség egyes könyveinek részletes ismertetése és íróinak története. Biblia olvasás. Egyházi énekek.

A magyar nyelv mondat- és alaktana folytonos elemzéssel, kiváló figyelemmel a helyesírásra és az írásjelek használatára; a népszerű ismertetése s a hibás kiejtés ellenőrzése; a rokonértelmű szók bemutatása és gyakorlása. Mondatrövidítés. A körmondat. Prózai és verses olvasmányok. Nyelvtani feladatok. Két hetenkint írásbeli dolgozatul leírások s egyéb önálló fogalmazványok. Szavalatok.

Az alaktalan ismétlése mellett a mellé- és alárendelt mondatok és a körmondat. Prózai és költői szemelvények. Gyakori fordítások, elbeszélések, átalakítások. Nyelvtani feladatok és helyesírási gyakorlatok. Havonként 2 irálygyakorlat. Szavalatok.

A történelem fogalma. Az ókori népek történelme röviden, a görögök- és rómaiaké részletesebben. A középkorból a népvándorlás; N. Károly birodalma.

Ázsia, Afrika, Amerika és Ausztrália földrajza, különös tekintettel a természeti viszonyokra. A tanult földrészek vázlatainak készítése.

Az I. osztályban tanultak ismétlése. Az időszámítás körébe tartozó számítások. Tizedes törtek. Az összetett hármás szabály egész és tört számokkal. — A növendékek az elősoroltakat fejben, táblán és füzetben begyakorolják és dolgoznak iskolai és házi feladatokat is.

Pont, vonalak és szögek fekvése és mérése. A három-, négy- és sokszög, a kör és kerület fötulajdonságai és alakítása; továbbá szerkesztések alapján, az idomok összeállósége és hasonlósága.

Az őszi hónapokban a hazai gyümölcsök szemléltető leírása és osztályozása. **Téli hónapokban** az állattan gerincztelen osztályai rendszeresen az egyes főbb jellemek kiemelésével. **A tavaszi hónapokban** a fontosabb mezőgazdasági, kerti és konyha növények, fák, mérgező növények élő példányokon való szemléltetése és leírása, a megismert növények osztályozása és a herbárium-készítés folytatása.

A hangjegyek nevei és értéke: az ütemek, a hangsúly és a hangközök elméletileg és gyakorlatilag. Egyházi énekek; egy- és két szólamu dalok és magyar népdalok.

Magyar és német folyóírás gyakorlása mint az I. osztályban.

Vegyes és görbevonalu síkétkitények rajzolása táblarajzek nyomán rajzeszközökkel és szabad kézzel.

Összetett minták horgolása és kötése. Harisnya, fehér és színes ráhaheműek foltozása, beszövése. A varrás elemei, hurkolás. Könnyű áttört munka, töltő öltések, tübehuzás hasznos tárgyakon alkalmazva. Csomózott rojtkötés.

Tantárgy	Heti óra szám	Tanár	Tankönyv
Testgyakorlatok	2	Maurer Rezső	—
Francia nyelv (fakultative)	2	Erard Julia	Ch. Noel : Premières lectures française.

III. polgári

Osztályfőnök : — Klassenlehrer :

Tantárgy	Heti óra szám	Tanár	Tankönyv
Vallásstan	2	Falvay	Palfy J. : Egyháztörténete Egyházi énekek.
Magyar nyelv	3	Falvay	Veszely Ö. : Stilisztika. Arany : Toldi (magyarázta Lehr Albert).
Német nyelv	2	Kardeván	Dr. W. Jütting : prakt. Poetik.
Történelem	2	Kardeván	Kozma : Világtörténelem.
Földrajz	2	Kardeván	Marki : Földrajz. Kozma : Atlasz.
Vegytan, ásvány- tan és földtan	3	Scholtz	Rybar : Vegytan és ásvány- tan.

T a n a n y a g

Rendgyakorlatok : kanyarodások, körülközrés, fordulatok járásközben. Szabadgyakorlatok : összetett hármás gyakorlatok, hintajárás, bibiczjárás. Szergyakorlatok : ugrózsámolyon, függeszkedés létrán, lebegőjárás, és egymásnak kerülése gerendán ; gyakorlatok lengő kötelen és gyűrűhintán. Labdajáték.

Alaktani ismétlések. A rendes igék tüzetes ragozása ; használtabb ranghagyó igék, névmások, határozók s a névragozás részletesen. Mondatok készítése. Olvasás, fordítás és az olvasmányok tartalmának elbeszélése. Dietéék, nyelvtani és helyesírási gyakorlatok. Versek, prózai darabok és kis párbeszédék könyv nélkül.

leányosztály.

Scholtz Lajos.

T a n a n y a g

A keresztény egyház története a 30 éves háboruig, különösen a hitjavítás hazánkban.

Nyelvtani ismétlések elemzés közhen költői és prózai olvasmányok alapján. Az egyszerű és szép stylus sajátosságai, kiváló tekintettel a magyar nyelv eredeti sajátosságaira. Prózai és versalak. Hangsúlyos és időmértékes verselés. Az írásművek felosztása, a prózai műfajok és a közéleti fogalmazványok. Irály- és verstani elemzések A r a n y T o l d i -jának tárgyalása. Irálygyakorlatul : levelek, ok- és ügyirateg. Szavalatok.

Német verstan, jlesen : a szótagok mértéke, a verslábak és verssorok, a rim fajai és nemei, a versszakok. A költői műfajok. Két hetenkint írásbeli dolgozat. részint szabadon, az olvasmányokból meritve.

A papság és császárság küzdelmei : a kereszties hadjáratok. D'Arc Johanna ; a Habsburgok a középkor végén. — Spanyolország felszabadulása. Találmányok. A reformáció. A Habsburgok világbirodalma. A németalföldi szabadságharc. A 30 éves háboru, XIV. Lajos kora. Az angol forradalom, II. Frigyes, Nagy Péter. Az északamerikai szabadságharc. A franzia forradalom. Napoleon. A német birodalom és az olasz királyság megalakulása.

Kapcsolatban a történeti tanítással az eddig tanultak ismétlő áttekintése és gyakorlása a térkép folytonos használata mellett.

A levegő és a viz elemeinek ismertetése. Elem és összetett test. Kristályok. Ném fémes elemek és azoknak fontosabb vegyületei. A savak. A könnyű és nehéz fémek. Öntvény. Aljak. Sók. A szervesetlen testek alaki, természettani és vegytani tulajdonságai. Kőzetan és földtan. Szerves vegytanból ; illó olajok- és gyanták, szénhydratok, a szeszes erjedés, az alkoholok, a savak, zsiradékok, festő anyagok, alkaloidok és fehérvye anyagok.

Tantárgy	Heti óra szám	Tanító	Tankönyv
Gazdaságtan	2	Scholtz	Sebestyénne Stetina J. Gazdaságtan fels. leányiskolák számára
Számtan	2	Scholtz	Vajdaly : Számtan III.
Mértan	1	Scholtz	—
Írás	1	Mikolik	—
Rajz	2	Dittmann	—
Ének	2	Szőnyi	Szőnyi : Énekeskönyv
Kézimunka	3	Kardeván Ida	—
Testgyakorlás	1	Maurer	—
Francia nyelv (fakultative)	2	Erardné	Noel : Premières lectures française (Haladóknak)

IV. polgári

Osztályfőnök: — Klassenlehrer:

Tantárgy	Heti óra szám	Tanító	Tankönyv
Vallás tan	2	Falvay	Bereczky S. : Ev. hit és erkölestan Egyházi énekek
Magyar nyelv	3	Falvay	Novák Sándor : A magyar nemzet irod. ismertetése

T a n a n y a g

Alapfogalmak. A termelés főágai. A vagyonszerzés. A nő szerepe és hivatása a házi gazdaság vezetésében. A takarékoság fontossága. Költségvetés. A lakás, bútorok, ruházat és élelmiszerek, azoknak beszerzése és eltartása. A háztartási munkák megosztása. A házi tűzhely szentsége.

Közönséges törtétek. Olasz gyakorlat. Egyszerű és összetett hármasszabály törtékkel. A hazai pénzek és mértékek folytonos ismétlése.

A három-, négy- és sokszög s a kör területének, s egyszerű szabályos testek térfogatának s felszínének ismertetése, illetve kiszámítása.

A magyar és német folyóírás gyakorlásán kívül a ronde-írással diszbetűk.

Sikéitményeknek rajzolása és festése különböző stýlben, magyarázattal kísért táblai előrajzok nyomán.

A hangközök és lépcsők folytatólagos ismertetése és továbbgyakorlása. A skalák képzése és éneklése minden hangnemben. Két és három szólamu gyakorlatok és énekek. Chorálok.

Anyagisme és különféle kikészítési eljárás. Kötés és horgolás egy-együtt. Asztalfutó könnyű rajzzal és himzőöltéssel. Csipkehorgolás. Betű-, színes és fehérhímzés. A fehérneműek készítéséhez szükséges mértékfelvétel. Szabásrajzok készítése.

Kanyarodások járásközben, csillagjelállítás. — Forgólépésjárás; csuszószökdelés. Botgyakorlatok. — Magas és távugrás. Zsámolyon átugrás, gyakorlatok gyűrűhintán: fordulattal, lábműködéssel felhuzódás; körhintán: futás és mérsékelt repülés; létrán: függeszkedés lóbalással; támfán: mellső és hátsó fekvő támasz. Játékok.

Értelmes olvasás és ennek alapján folytonos beszédgyakorlatok. Az egyszerű bővített mondat ismertetése, mondatrészi és beszédrészi elemzés. Verses és prózai darabok megtanulása. Copiek, nyelvtani gyakorlatok, dictéek és kis compositiók olvasmányok alapján. Beszédgyakorlatok a közéletből merített dolgok köréből.

leányosztály.

Falvay Antal.

T a n a n y a g

Az apostoli hitvallás. A választanok. Erkölestan. Biblia-olvasás. — Egyházi énekek.

Költői művek olvasása és esztetikai fejtegetése, szavalása és ezek alapján: a költői műfajok ismertetése és a kiválóbb magyar írók méltatása. Az irodalomtörténet vázlata. — Két hetenként írásbeli dolgozatok leginkább az olvasmányokból merítve, a főalakok jellemrajzáat adva, és fogalommagyarázatok, ehaélkedések.

Tan t á r g y	Heti óra szám	T a n i t ó	T a n k ö n y v
Német nyelv	3	Kardeván	Stolne : Lehrbuch der deutschen Literatur
Történelem	3	Mikolik	Sebestyén : M. történ. és Csáky : Alkotmánytan
Földrajz	1	Scholtz	Ekkert : Természettan és csill. földrajza.
Számтан	2	Scholtz	Vajdady : Számтан IV.
Könyvvitel	1	Mikolik	Zalai : Családi háztar- tás könyvvezetése
Természettan	3	Scholtz	Ekkert : Természettan.
Egészségtan	2	Falvay	Csapódi-Gerlóczy : Egészségtani kézikönyv
Ének	2	Szőnyi	Szőnyi : Énekeskönyv
Rajz	2	Dittmann	--
Kézimunka	3	Kardeván Ida	—
Testgyakorlás	1	Maurer	—
Franczia nyelv	2	Erardné	Salarien : Francia ol- vasmányok.

A német irodalom-történet rövid vázlata. A klasszikus iskola kiváló tagjai: Klopstock, Lessing, Herder, Wieland, Göethe, Schiller életrajzai és egyes műveinek megismertetése. Szavalatok. Két hetenkint egy írásbeli szabad dolgozat (Sprichwort-Erklärung. Schilderungen. Erläuterungen. Abhandlungen.)

Magyarország története összefüggő előadásban a legrégebb időtől fogva a legújabbig — az alkotmánynak fontosabb intézményeire való tekintettel, a növendékek nemzeti érületének és jellemének fejlesztésére. Magyarország természeti és politikai földrajzának áttekintése.

Kapcsolatban a természettannal: A csillagászati földrajz elemei. A csillagok felosztása. Naprendszerünk. A föld és ábrázolása. Látókör, tetőpont. Földrajzi szélesség. A föld forgása és keringése. Nappálya. Naptávol, napközeli. Nap- és évszakok, földövek. A hold mozgása és fényváltozásai. Nap- és holdfogyatkozás. Álló csillagok: csillagképek. Az egyes tünemények magyarázata megfelelő földrajzi készülékek segítségével történik.

A százalékszámítás és alkalmazása. A láncszabály. A hazai és a legfontosabb külföldi pénznemek ismertetése és átszámítása. Egyszerű és összetett részarányos osztás. Vegyítésszabály. Arany- és ezüst-kötvényekre, vertpénzre és állampénzpapírokra vonatkozó számítások. Gyakorlati példák kidolgozása táblán s füzetben.

A könyvvitel fogalma és fontossága. Leltár (cselekvő, szenvedő és tiszta vagyon). Pénztári jegyzékkel egyesített napló. Főkönyv. Nyersmérleg. Próbamérleg. Egyes tételek elhelyezése a naplóba és főkönyvbe.

A természettan alapfogalma. A testek általános tulajdonságai, azok halmozata. A hő és annak hatása. Hőmérő. A szilárd, csepegős és terjedős testek egyensúlya és mozgása. A hangtan. A fénytan. A delezesség. A villamosság. Mindez kísérletek alapján magyarázva.

Az egészség és betegség fogalma. Az egészségre ható tényezők. A mozgás, érzés. Bőrrendszér. Érzékek. A légzés. A vérkeringés. A táplálkozás. Mérgezés. Rögtöni segély. Ragalyozás. Sebfertőzés. Betegápolás. Az emberi szervezet egyes részeinek megóvására, ápolására és fejlesztésére vonatkozó szabályok. A testi nevelés főbb elvei.

Az énekhez szükséges ismeretek az összhangzatantól. Több szólamu női karok. Műdalok jeles dalszerzőktől. Kétszólamu chorálok.

Bevezetés a távlati rajzolásba. Távlati rajzolás az egyenes vonalnak, síklapnak és egyszerű szögletes testeknek. A szinharmonia ismertetése és síkétkitmények rajzolása és festése. — Domboru gipszékitemények rajzolása körrajzban, majd árnyékolva.

A fehérneműek szabása, varrása. Áttört munka, műhimzés, csomózás, műfoltozás. Felső ruha szabása és varrása. Szabáskönyv készítése. Utasítás a kézimunkalapokban előforduló rajzok, minták, kézimunkák leszámolására, utánzására.

A III. oszt. anyaga nagyobb kiterjedésben és nehezebb összeköttetésben; a testgyakorlás tanításából kifolyó utasítások a gyakorlati életre.

Az előző osztályokban elsajátított ismeretek kiegészítése egyes olvasmányok tárgyi és alaki kezelése alapján. Kisebb levelek fogalmazása. Fordítás, beszéd- és szavlati gyakorlatok.

F) Tankönyveink.

F) Unsere Schulbücher.

Használt tankönyvek	Fü- osztály- ban	Leány- osztály- ban
1. Berezky S. Bibliatörténetek	II. II.	II. III.
2. Berezky: Hit- és Erkölestan	—	IV. polg.
3. Gyóry V. Luther kis kátéja	IV.	IV. el., I. s. II. p
4. Pálly kis egyháztörténete vagy Korcsek kleine Reformationsgeschichte	—	III. polg.
5. Warga Biblia ismertetés	—	I. II. polg.
6. Egyházi énekek ev. iskola számára	III. IV.	III. IV. I. II p.
7. Énekes könyv	III. IV.	I. II. III. IV. p.
8. Uj testamentom v. egész biblia	IV.	IV. I. II. III. IV. p.
9. ABC- és olvasókönyv Péterfy S. és társaitól	I.	I.
10. Kurz S. Német ABC	I.	I.
11. Falvay és társai magyar-német olvasókönyve	II.	II.
12. Komáromy, Lakits s. t. olvasókönyve	III. IV.	III. IV.
13. Gyulay magyar olvasókönyv	—	I. II. polg.
14. Lehr Arany Toldija	—	III. polg.
15. Jausz Lesebuch I. II.	III. IV.	III. IV.
16. Jausz György német olv. polg. isk. szám. I. II.	—	I. II. polg.
17. Komáromy, magyar nyelvtan	II.	II.
18. Bárány, Nyelvkönyv I. II.	III. IV.	III. IV.
19. Torkos L. magyar nyelvtan	—	I. II. polg.
20. Veszely Ö. Stitistika	—	III. polg.
21. Novak S. magyar nemz. irod. ismertetése	—	IV. polg.
22. Junghans Striker Sprachschule I. II.	II—IV.	II—IV.
23. Bohm-Steinert kl. deutsche Sprachlehre	—	I. II. polg.
24. Dr. W. Jütting praktische Poetik	—	III. polg.
25. Stohne Geschichte der deutschen Literatur	—	IV. polg.
26. Luttenberger számtani példatár	I.	I.
27. Füredi számtani példatár	II. III.	II. III.
28. Emericzy számtani példatár IV.	IV.	IV.
29. Vajdafy Számtan I. II. II. III. IV.	—	I. II. III. IV. p
30. Mikolik földrajza	III.	III.
31. Gáspár földrajza	IV.	IV.
32. Márki földrajza	—	I. II. III. p.
33. Kurz S. Budapest s környékének helyrajza	III.	III.
34. Méhner-féle iskolai atlasz	IV.	IV.
35. Német Magyarország hegy és vízrajzi térképe	—	I. polg.
36. Kozma Földrajzi Atlasz	—	I. II. III. polg.
37. Ballagi K. és Nagy L. Magyarok története	IV.	IV.
38. Kozma, Világtörténelem	—	II. III. polg.
39. Sebestyén, Magyarok története	—	IV. polg.
40. Csiky alkotmánytan	—	IV. polg.
41. Csapódy Egészségtan	—	IV. polg.
42. Emericzy-Somogyi természetrajza	IV.	IV.
43. Ekkeit természettan és csill. földrajz	—	IV. polg.
44. Fillinger állattan I. II.	—	I. II. polg.
45. Szecskay növénytan I. II.	—	I. II. polg.
46. Rybár vegytan és ásványtan	—	III. IV. polg.
47. Zalai család háztart. könyvvezetése	—	IV. polg.
48. Sebestyénné Stetina J. gazdaságtan	—	III. polg.

H) Tanulóink számának táblázatos kimutatása. H) Statistischer Ausweis über unsere Schulljugend.

Osztály	A tanulók s:ama		Vallása					Anyanyelve				Születési év										Szülteik polgári állása					Tandíj					
	beiratott	meghalt	elmaradt	ágh. hitv.	ev. reform.	róm. kath.	görög-keleti	izraelita	magyar	német	tót	egyéb	1888	1887	1886	1885	1884	1883	1882	1881	1880	1879	értelmiségi	kereskedő	iparos	földbirt. v. bérlő	szem. szolgálattevők, munkások	fizetők	tandíjmentesek			
																														Ezek közül		
I. fu	52	—	4	28	1	2	1	20	43	8	—	1	47	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	22	15	12	—	—	—	3	43	9
II. "	63	—	—	24	—	6	—	33	60	3	—	8	48	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	31	11	—	—	2	57	6	
III. "	69	—	1	29	2	5	1	32	52	15	—	—	3	54	6	—	—	—	—	—	—	—	22	32	12	—	—	3	64	5		
IV. "	83	—	2	36	4	7	—	36	81	2	—	—	—	4	68	9	—	—	—	—	—	—	37	32	9	—	—	1	74	9		
Összesen fiúk	267	1	7	117	7	20	2	121	236	28	3	55	54	67	74	15	1	1	—	—	—	—	100	110	44	4	9	238	29			
I. elemi leány	46	—	1	22	1	3	—	20	41	5	—	33	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	19	8	—	—	1	42	4		
II. "	40	—	1	16	2	5	—	17	31	8	—	3	20	15	1	—	—	—	—	—	—	—	10	19	5	2	—	4	34	6		
III. "	59	—	4	20	—	7	2	30	55	2	—	—	1	38	19	—	—	—	—	—	—	—	13	39	4	—	—	3	55	4		
IV. "	68	—	3	18	2	7	—	41	50	16	1	—	—	4	40	14	5	—	—	—	—	—	24	22	18	1	—	3	62	6		
Összesen el. leány.	213	—	9	76	5	22	2	108	177	31	4	36	33	57	61	14	7	3	2	—	—	—	65	99	35	3	11	193	20			
I. polg. leány	72	1	1	27	—	5	—	40	49	22	1	—	—	—	3	38	19	9	3	—	—	—	16	32	17	1	—	6	58	14		
II. "	79	—	2	38	2	4	—	34	62	16	—	—	—	—	1	—	46	25	6	—	—	—	28	34	14	1	—	2	66	13		
III. "	65	—	2	27	2	5	—	31	56	9	—	—	—	—	—	—	2	34	21	—	—	—	20	25	16	3	—	1	59	7		
IV. "	66	—	2	20	1	5	—	40	58	7	—	—	—	—	—	—	3	41	12	—	—	—	15	34	12	3	—	2	59	6		
Összes. polg. leány.	282	1	7	112	5	19	1	145	225	54	2	—	—	—	3	39	67	71	71	20	11	—	79	125	59	8	11	242	40			
A tanulók főösszege	762	2	23	305	17	61	5	574	698	113	3	8	91	87	124	138	68	75	75	73	20	11	244	334	138	15	31	673	89			

J) Kimutatás
 a tanulás eredményéről a folyó tanév végén.
 J) **Ausweis** über die Unterrichtsresultate.

O s z t á l y	v i z s g á t t e t t ; g e p r ü f t w u r d e n ;										Fősszeg		
	rendes tanulóink közül ordentl. Schüler					magántanulók közül Privatschüler							
	Kitűnő I.	jóes II.	jó III.	elégéses IV.	elégtelen V.	összesen	Kitűnő I.	jóes II.	jó III.	elégéses IV.		elégtelen V.	összesen
I. elemi fiu	12	16	14	4	2	48	14	6	4	1	—	25	73
II. elemi fiu	18	20	12	10	3	63	7	3	1	1	—	12	75
III. elemi fiu	23	20	20	3	2	68	6	3	1	—	—	10	78
IV. elemi fiu	20	20	26	8	6	80	1	2	1	—	—	4	84
összesen fiuk	73	76	72	25	13	259	28	14	7	2	—	51	310
I. elemi leány	14	14	14	1	2	45	3	2	1	—	—	6	51
II. elemi leány	11	14	9	3	2	39	5	3	3	1	—	11	50
III. elemi leány	18	16	14	5	2	55	4	2	1	1	—	8	63
IV. elemi leány	17	18	21	6	3	65	7	4	5	2	—	18	73
összesen elemi nép- iskolai leány	60	62	58	15	9	204	19	11	9	4	—	43	247
I. polgári leány	11	34	15	8	2	70	5	2	—	—	—	7	77
II. polgári leány	16	22	23	12	4	77	1	—	2	—	—	3	80
III. polgári leány	13	24	21	4	1	63	3	1	2	—	—	6	69
IV. polgári leány	12	27	16	8	1	64	2	1	1	—	—	4	68
összesen polgári iskola leány	52	107	75	32	8	274	11	4	5	—	—	20	294
Főösszeg	185	245	205	72	30	737	58	29	21	6	—	114	851

K) A tanulók névsora.*)

K) Namensverzeichniß der Schüler.

I-ső fiu-osztály. — I. Knabenklasse.

1. Baltzer Ferencz, 1888. Bp. ágh.	27. Roger Marczel, 1888. Bp. izr.
2. Bellmond Miksa, 1888. Bp. rk.	28. Schelken Béla, 1887. Bp. ágh. tdm.
3. Beuthe Ágost, M. Frankfurt, ágh.	29. Scherer Lajos, 1887. Cservenka, ágh.
4. Binder Mihály, 1888. Bp. ágh.	30. Schön Viktor, 1888. Bp. izr. kiú.
5. Brandt Ágost, 1888. Bp. ágh.	31. Schuster István, 1888. Bp. ágh.
6. Deutsch István, 1888. Bp. izr. kim.	32. Schütze Kurt, 1888. Bp. ágh.
7. Fehér Imre, 1888. Bp. izr.	33. Seligmann Árpád, 1888. Bp. ágh.
8. Fischer Andor, 1888. Bp. izr.	34. Somogyi István, 1888. Bp. ágh. tdm.
9. Fischer Edvin, 1888. Bp. ágh.	35. Stóry Ernő, 1888. Bp. rk. kim.
10. Friedenstein Ervin, 1888. Berlin, ágh.	36. Szloboda Vilmos, 1887. Bp. ágh. tdm.
11. Goldenberg Bódog, 1888. Bécs, izr.	37. Techel Vilmos, 1888. Bp. ágh.
12. Hertzka Jenő, 1888. Bp. izr.	38. Tsuk Imre, 1888. Bp. izr.
13. Hirschfeld Alfréd, 1888. Bp. izr.	39. Vetsey István, 1888. Bp. ágh.
14. Jauche Frigyes, 1888. Bp. ágh. tdm.	40. Vetter Ödön, 1888. Bp. ágh.
15. Kramer Aladár, 1888. Bp. izr.	41. Walko Loránt, 1888. Bp. ágh.
16. Krempels Béla, 1888. Bp. ágh. tdm.	42. Weiss Tivadar, 1888. Bp. ev. ref.
17. Kurucz Károly, 1888. Bp. rk.	43. Weisz János, 1888. Bp. izr.
18. Löwy Kornél, 1888. Bp. izr.	44. Weisz Lajos, 1888. Bp. izr.
19. Mikolík László, 1888. Bp. ágh. tdm.	45. Wellis Egon, 1888. Bp. izr.
20. Milosavljevic Radosav, 1888. Bp. gk.	46. Wertheimer Hugó, 1888. Bp. izr.
21. Mirth Dezső, 1886. Bp. ágh.	47. Wiegner Ervin, 1888. Bp. ágh.
22. Neumann Antal, 1888. Bp. izr.	48. Wolfner György, 1888. Bp. izr.
23. Olbricht Vilmos, 1888. Bp. ágh.	49. Würsching Dezső, 1888. Bp. ágh. tdm.
24. Pettkó Béla, 1888. Bp. ágh. kim.	50. Würsching Emil, 1886. Bp. ágh. tdm.
25. Politzer Tibor, 1888. Bp. izr.	51. Würzler Béla, 1888. Bp. ágh.
26. Rappaport Jenő, 1888. Bp. izr.	52. Zeichan János, 1888. Bp. ágh.

II-ik fiu-osztály. — II. Knabenklasse.

1. Abonyi Tibor, 1888. Bp. izr.	22. Hirsch Pál, 1886. Bécs, izr.
2. Altstock Ödön, 1887. Bp. izr.	23. Jureczky János, 1887. Bp. ágh.
3. Bellmond Frigyes, 1887. Bécs, rk.	24. Kammeryer Viktor, 1887. Bp. ágh.
4. Bendl Kálmán, 1887. Bp. ágh. tdm.	25. Kellner Alfréd, 1887. Bécs, izr.
5. Blum József, 1887. Bp. izr.	26. Kirchknopf Ervin, 1888. Bp. ágh.
6. Bogsch Aladár, 1887. Pozsony, ágh.	27. Kiss Antal, 1887. Bp. ágh.
7. Böhm Dezső, 1887. Bp. ágh. tdm.	28. Klein Gyula, 1887. Bp. izr.
8. Dénes Vilmos, 1887. Bp. izr.	29. Kogutowicz Imre J., 1887. Bp. rk.
9. Deutsch Jenő, 1887. Bp. izr.	30. Kramer Richárd, 1888. Bp. izr.
10. Deutsch Rezső, 1887. Bp. izr.	31. Kranitz Jenő, 1886. Bp. ágh. tdm.
11. Devecseri Ernő, 1887. Bp. izr.	32. Legányi Ernő, 1887. Bp. ágh.
12. Ehrenstein István, 1887. Bp. izr.	33. Löwenfeld Tivadar, 1887. Bp. rk.
13. Feuer Egon, 1887. Bp. izr.	34. Maléter Tibor, 1887. Bp. ágh.
14. Friedmann Rezső, 1887. Bp. izr.	35. Mautner Sándor, 1887. Bp. izr.
15. Füredi Imre, 1887. Bp. izr.	36. Mayer Nándor, 1888. Bp. izr.
16. Gärtner Frigyes, 1886. Bp. ágh. tdm.	37. Melocco Sándor, 1888. Splenbergark.
17. Gerzso Henrik, 1887. Bp. ágh.	38. Nufer Lajos, 1888. Bp. ágh.
18. Glatz Ernő, 1887. Szatmár, ágh.	39. Obláth Károly, 1887. Bp. izr.
19. Grósz Mihály, 1887. Bp. ágh.	40. Oestereicher Miksa, 1887. Bp. izr.
20. Gundel Ferencz, 1887. Bp. ágh.	41. Paulus Róbert, 1886. Teschen. ágh. tdm.
21. Halász Imre, 1887. Bp. izr.	

*) Rövidítések: ágh. = ág. hitvallás; — ev. ref. = helvét hitv.; rk. = római katolikus; — gk. = görög-keleti; — izr. = izraelita; — tdm. = tandijmentes; — kl. = kilépett.

42. Pauncz Alfréd, 1887. Bp. izr.
43. Plan Frigyes, 1887. Bp. izr.
44. Popper László, 1887. Bp. izr.
45. Reiner Ernő, 1887. Bp. izr.
46. Reisner Alfréd, 1887. Bp. izr.
47. Renk Ernő György, 1887. Bp. ágh.
48. Révai Béla, 1888. Bp. izr.
49. Schelken József, 1886. Bp. ágh. tdm.
50. Schreiner Rezső, 1887. Pozsony, ágh.
51. Seidner Dezső, 1887. Bp. isr.
52. Somogyi Rezső, 1887. Bars Szt. Kereszt. izr.

53. Stern István, 1887. Bp. izr.
54. Stühmer Jenő, 1886. Bp. ágh.
55. Suhajdy György, 1887. Bp. ágh.
56. Szimon István, 1887. Bp. rk.
57. Tolnai Pál, 1887. Bp. izr.
58. Virág Zoltán, 1887. Bp. izr.
59. Weisz György, 1887. Győr, izr.
60. Wellis Dezső, 1887. Bp. izr.
61. Wunsch Oszkár, 1887. Bécs, rk.
62. Zurányi Gusztáv, 1886. Bp. ágh.
63. Zsilinszky István, 1887. Bp. ágh.

III-ik fiú-osztály. — III. Knabenklasse.

1. Bakofen Róbert, 1886. Bp. izr.
2. Baltzer Károly, 1886. Bp. ágh.
3. Berényi Endre, 1886. Bp. izr.
4. Bernstein Lipót, 1884. London, ágh.
5. Bogsch Árpád, 1886. Késmárk, ágh.
6. Borhegyi Ferencz, 1886. Bp. rk.
7. Brandl Károly, 1886. Bp. izr.
8. Dénes István, 1886. Bp. izr.
9. Deutsch Kornél, 1886. Bp. izr.
10. Ehrenstein Pál, 1886. Bp. izr.
11. Elkan Tibor, 1886. Bp. izr.
12. Fecht János, 1884. Bp. ágh.
13. Fecht Pál, 1885. Bp. ágh.
14. Fekete Géza, 1886. Bp. ágh.
15. Feldheim Miklós, 1886. Bp. izr.
16. Fodor Pál, 1886. Bp. izr.
17. Freund Ernő, 1887. Bp. izr.
18. Friedmann György, 1886. Bp. izr.
19. Friedmann Sándor, 1886. Bp. izr.
20. Graf Vilmos, 1886. Bp. ágh.
21. Grün Oszkár, 1886. Bécs, izr.
22. Györkönyi Iván, 1885. Bp. ágh.
23. Hintz János, 1886. Bp. ágh.
24. Hudecz Károly, 1885. Bp. ágh. tdm.
25. Kecskés István, 1886. Bp. ágh. tdm.
26. Kohn Oszkár, 1886. Bp. izr.
27. Kőszegi Oszkár, 1886. Bp. izr.
28. Kotschy Hugó, 1885. Biala, ágh.
29. Krempels Károly, 1886. Bp. ágh. tdm.
30. Kund Béla, 1886. Bp. ágh.
31. Lillits Stoján, 1886. Bp. gk.
32. Line Vilmos, 1884. Brassó, ágh. tdm.
33. Masztis János, 1886. Káposztásme-gyer, ágh.
34. Mautner István, 1886. Bp. izr.
35. Mayer Ferencz, 1886. Bp. rk.

36. Mihálik Rezső, 1884. Bp. ágh.
37. Mogyorósi Ernő, 1886. Bp. izr.
38. Muhr Gyula, 1886. Bp. ágh.
39. Naab Károly 1885. Landau (Bajor-ország), ágh.
40. Nagel Ernő, 1886. Bp. izr.
41. Paulini Ede, 1887. Bp. ágh.
42. Pieke József, 1884. Bécs, rk.
43. Reichart József, 1886. Bp. rk. kim.
44. Reichenhaller Kál. 1886. Sopron, ágh.
45. Reisner Andor, 1886. Arad, izr.
46. Révai Károly, 1886. Bp. izr.
47. Rosenberg Bódog, 1886. Bp. izr.
48. Sántói Imre, 1887. Bp. izr.
49. Schermann József, 1886. Bp. ágh.
50. Schneider Rezső, 1886. Bp. ágh.
51. Schwarz Gyula, 1886. Bp. izr.
52. Schwarz Oszkár, 1886. Bp. izr.
53. Spitzer Hugó, 1886. Bp. izr.
54. Stern János, 1886. Bécs, izr.
55. Stern Nándor, 1886. Bp. izr.
56. Suhajdy István, 1886. Bp. ágh.
57. Szatmári Ferencz, 1886. Bp. izr.
58. Székesváry Lajos, 1886. Bp. ágh.
59. Textoris Leó, 1886. Bp. ágh.
60. Theil Vilmos, 1886. Bp. ágh.
61. Tiller Ernő, 1886. Bp. izr.
62. Vaisz György, 1886. Bp. izr.
63. Vámosy László, 1886. Bp. ev. ref.
64. Vetter Ervin, 1886. Bp. ágh.
65. Weiss Frigyes, 1886. Bp. ev. ref.
66. Werkner Jenő, 1886. Bp. izr.
67. Widder Marcell, 1886. Bp. izr.
68. Wittek Rezső, 1884. Bp. rk.
69. Zsigmond Béla, 1885. Bp. ev. ref. tdm.

IV-ik fiú-osztály. — IV. Knabenklasse.

1. Auer Pál, 1885. Bp. izr.
2. Bauer Tivadar, 1885. Ném.-Sz.-Mi-hály, ágh. ev. tdm.
3. Beliczay Béla, 1885. Bp. ágh. ev.
4. Bodó Gusztáv, 1884. Bp. ágh. ev.
5. Braun József Tivadar, 1884. Bp. izr.

6. Brust Andor, 1885. Bp. izr.
7. Bruck György, 1885. Páris, izr. mt.
8. Csáky Gyula, 1884. Bp. ágh. ev.
9. Dankovszky Ede, 1885. Bp. rk.
10. Diamant Fülöp, 1885. Bp. izr.
11. Fabricius Aladár, 1885. Bp. ágh. ev.

12. Felner Andor, 1885. Sz.-Fehervár, izr. 13. Fischer Ödön, 1885. Bp. izr. 14. Forgács Lajos, 1884. Bp. ágh. ev. tdm. 15. Frankl Samu, 1885. Bp. izr. 16. Fürst Jenő, 1885. Bp. ágh. ev. 17. Galler Frigyes, 1884. Josefstadt, rk. 18. Glück Andor, 1885. Bp. ágh. ev. mgh. 19. Goldmann Arthur, 1885. Bp. izr. 20. Haar Alfréd, 1885. Bp. izr. 21. Haraszti Lajos, 1885. Bp. ev. ref. 22. Harkai Andor, 1885. Bp. izr. 23. Havas László, 1885. Bp. izr. 24. Herz Henrik, 1886. Bp. izr. 25. Herzog Ernő, 1885. Bp. izr. 26. Hüttl Arthur, 1885. Bp. rk. 27. Jureczky Vilmos, 1884. Bp. ágh. ev. 28. Kálnoki Andor, 1885. Bp. izr. 29. Károlyi György, 1885. Bp. ev. ref. 30. Kéler Benő, 1885. Bp. ágh. ev. 31. Kellner Hugó, 1885. Bécs, izr. 32. Klugmann Vilmos, 1885. Bp. izr. 33. Kogutowicz Károly, 1886. Bp. rk. 34. Kollmann Henrik, 1884. Bp. ágh. ev. tdm. 35. Komlós Imre, 1885. Bp. izr. 36. Koós Miklós, 1885. Bp. ágh. ev. 37. Kramer Gusztáv, 1885. Bp. izr. 38. Krempelsz Viktor, 1885. Bp. ágh. ev. 39. Kubinyi Dárius, 1885. Bohuniec, ágh. ev. km. 40. Kún Miklós, 1885. Bp. izr. 41. Kuzmány Péter, 1884. Stopkó, ágh. ev. tdm. 42. Landsberger Bódog, 1886. Bp. izr. 43. Lehmann Henrik, 1885. Bp. ágh. ev. 44. Lígeti Pál, 1885. Bp. izr. km. 45. Lindner Viktor, 1885. Bp. ágh. ev. 46. Machlup Károly, 1885. Bp. izr. 47. Magyar Kálmán, 1885. Bp. ev. ref. 48. Maléter Béla, 1885. Bp. ágh. ev.	49. Marschalkó Béla, 1885. Nagy-Szombat, ágh. ev. 50. Mertz Károly, 1885. Bp. ágh. ev. 51. Mérey Gyula, 1885. Bp. ágh. ev. 52. Mikolík Imre, 1885. Bp. ágh. ev. tdm. 53. Nagel Zsigmond, 1885. Bp. izr. 54. Neményi Miklós, 1885. Bp. izr. 55. Németh Tibor, 1885. Bp. ágh. ev. tdm. 56. Oestereicher Ernő, 1885. Bp. izr. 57. Olbricht Henrik, 1886. Bp. ágh. ev. 58. Paulini Jenő, 1885. Bp. ágh. ev. 59. Pelczmann Ferencz, 1885. Bp. rk. 60. Radvány Bertalan, 1885. Bp. ágh. ev. 61. Reichart Gyula, 1884. Bp. rk. 62. Schambach Brúnó, 1885. Bp. ágh. ev. 63. Schelken Lajos, 1884. Bp. ágh. tdm. 64. Schésinger Ernő, 1885. Bp. izr. 65. Schweiger László, 1885. Abony, izr. mt. 66. Schwob Oszkár, 1884. Bp. ágh. 67. Séligmann János, 1885. Bp. ágh. 68. Sloboda Viktor, 1885. Bp. ágh. tdm. 69. Steiner Gyula, 1885. Bp. izr. 70. Stern Béla, 1885. Bp. izr. 71. Stern Pál, 1885. Bp. izr. 72. Szalagyi Kornél, 1884. Topporecz, ágh. tdm. 73. Ullmann Ödön, 1885. Bp. izr. 74. Vaisz István, 1885. Bp. izr. 75. Vecsey Ernő, 1885. Kecskemét, ágh. 76. Walkó Endre, 1885. Bp. ágh. 77. Weltkugel Pál, 1885. Bp. izr. 78. Widder Imre, 1885. Bodókövávalja, izr. 79. Wottitz Gyula, 1885. Bp. izr. 80. Wölfel Pál, 1882. Bp. ágh. 81. Wünsch Ernő, 1885. Bp. ágh. 82. Zwibach Ernő, 1885. Bp. izr. 83. Zsíros Zsiga, 1883. Bp. ev. ref.

I-ső leány osztály. — I. Mädchenklasse.

1. Braun Margit, 1888. Bp. izr. 2. Christofani Melitta, 1888. Haller ágh. 3. Mágócsy Dietz, Edit 1887. Bp. ágh. 4. Draskovics Elma, 1888. Bp. rk. 5. Engel Elsa, 1888. Bp. izr. 6. Fabriczius Edit, 1888. Bp. ágh. 7. Fecht Elza, 1888. Bp. ágh. 8. Fehér Margit, 1888. Bp. izr. 9. Fogarascher Frida, 1887. Mostar ágh. tdm. 10. Gömöry Irén, 1888. Bp. ágh. 11. Guttmann Margit, 1888. Bp. izr. 12. Halász Margit, 1888. Nagy-Kőrös ref. kim. 13. Herzog Mariska, 1888. Bp. izr.	14. Hintz Mariska, 1888. Bp. ágh. 15. Husz Gizella, 1888. Bp. ágh. tdm. 16. Hirsch Terka, 1888. Inbriovecz izr. 17. Horváth Jerta, 1887. Bp. ágh. 18. Keresztély Marianne, 1887. Bp. izr. 19. Kiss Ilona, 1887. Bp. ágh. 20. Klein Stefánia, 1888. Bp. izr. 21. Koób Margit, 1888. Bp. ágh. 22. Krieglér Paula, 1888. Bp. izr. 23. Krzyminski Valéria, 1888. izr. kim. 24. Legányi Ida, 1888. Bp. ágh. 25. Loschitz Juliska, 1887. Bp. izr. 26. Maison Jolánka, 1888. Bp. ref. 27. Mauthner Erzsike, 1887. Bp. izr. 28. Muhr Emília, 1887. Bp. ágh. 29. Nagy Ella, 1888. Bp. izr.

30. Neufeld Vilma, 1887. Bp. izr.	39. Schulek Irén, 1888. Bp. ágh.
31. Neumann Etelka, 1887. Batun, rk.	40. Schwartz Mariska, 1888. Kecskemét, izr.
32. Paulus Luiza, 1888. Teschen, ágh. tdm.	41. Textoris Elza, 1888. Bp. ágh.
33. Pollák Evelin, 1888. Bp. izr.	42. Theil Klára, 1888. Bp. ágh.
34. Preisz Gizella, 1887. Bp. ágh.	43. Velencei Edit, 1888. Bp. ágh.
35. Reitzer Alice, 1889. Bp. izr.	44. Weisz Hilda, 1888. Bp. izr.
36. Rechorisz Aranka, 1887. Bp. ágh.	45. Weisz Miczi, 1888. Bp. izr. tdm.
37. Reiner Margit, 1888. Gyöngyös, izr.	46. Weisz Stefania, 1888. Bp. izr.
38. Schneider Fanni, 1888. Bp. ágh.	

II-ik leány-osztály. — II. Mädchen- klasse.

1. Adler Aranka, 1886. Bp. izr.	20. Maricsek Irma, 1886. Bp. ágh. tdm.
2. Bittlingmayer Mária, 1887. Bp. ágh. tdm.	21. Markstein Elza, 1887. Bp. izr.
3. Bleier Melanie, 1886. Bp. izr.	22. Marx Irma, 1885. Bp. ágh. tdm.
4. Blockner Vilma, 1887. Bp. izr.	23. Márkus Erzsébet, 1887. Bp. izr.
5. Bottenstein Emma, 1887. Bp. rk.	24. Mayer Margit, 1886. Bp. ágh.
6. Bretz Ilonka, 1887. Felek, ágh.	25. Mezei Margit, 1887. Dévaványa, izr.
7. Bruszt Lenke, 1888. Bp. izr.	26. Müller Auguszt, 1887. Bp. ref.
8. Fein Kornélia, 1887. Bp. izr.	27. Pataky Erzsébet, 1887. Bp. rk.
9. Filitzky Jolán, 1887. Bp. ágh.	28. Ranschburg Frida, 1886. Bp. izr.
10. Früchtl Mariska, 1887. Bp. rk.	29. Rudnay Margit, 1886. Beje ágh. tdm.
11. Gerzsó Hilda, 1886. Selmeczbánya, ágh.	30. Schmückert Ilona, 1880. Bp. ágh. tdm.
12. Glück Irma, 1887. Bp. ágh. kim.	31. Schoditsch Karolin, 1886. Bp. ágh.
13. Gregersen Astrid, 1887. Bp. ágh.	32. Schütze Anna, 1886. Bp. ágh.
14. Hamel Margit, 1887. Bp. izr.	33. Steiner Gizella, 1887. Bp. izr. kim.
15. Havas Piroska, 1886. Bp. izr.	34. Tixier Olga, 1886. Múraszombat, rk.
16. Irgang Viktória, 1887. Bp. ágh. tdm.	35. Vallaszky Sarolta, 1886. Bp. ágh.
17. Klivényi Etel, 1888. Bp. rk.	36. Waldmann Lívia, 1884. Bp. izr.
18. Kőszegi Irma, 1887. Bécs, izr.	37. Weil Alicze, 1886. Bp. izr. kim.
19. Magyar Margit, 1886. Bp. ref.	38. Weisz Erzsébet, 1887. Bp. izr.
	39. Weisz Lili, 1887. Bp. izr. kim.
	40. Woboril Paula, 1887. Bp. ágh.

III-ik leány-osztály. — III. Mäd- chenklasse.

1. Almási Ella, 1885. Bp. izr.	20. Jancsics Anna, 1886. Bp. rk.
2. Altstock Irén, 1885. Bp. izr.	21. Joannovits Olga, 1886. Bp. gk.
3. Asriel Serafin, 1886. Bécs, izr.	22. Kadelburger Alice, 1886. Bp. izr.
4. Balogh Ilona, 1885. Bp. rk. kim.	23. Klivényi Aranka, 1885. Bp. rk.
5. Breitner Olga, 1885. Bp. izr.	24. Klivényi Ilona, 1886. Bp. rk.
6. Dénes Kamilla, 1886. Bp. izr.	25. Kontor Ilona, 1886. Bp. ágh. tdm.
7. Détsi Stefi, 1885. Bp. izr.	26. Koób Irma, 1886. Bp. ágh.
8. Dorits Olga, 1885. Bp. rk.	27. Kurucz Margit, 1885. Bp. ágh.
9. Friedmann Stefi, 1886. Bp. izr. kim.	28. Langheim Irma, 1886. Bp. izr.
10. Futlaki Ibolya, 1886. Bp. izr. kim.	29. Litzmann Margit, 1886. Bp. izr.
11. Gerzsó Ilona, 1886. Bp. ágh.	30. Meer Hedvig, 1886. Bp. izr.
12. Glock Erzsébet, 1885. Bp. ágh.	31. Mende Ilona, 1886. Bp. ágh.
13. Gregersen Dagmar, 1886. Bp. ágh.	32. Meszinger Elza, 1886. Bp. izr.
14. Grosz Janka, 1885. Bécsújtelep, ágh. tdm.	33. Mitoszyjevits Zorka, 1885. Bp. gk.
15. Grosz Valeria, 1885. Kolozsvár, rk.	34. Nagy Zsófi, 1886. Bp. izr.
16. Guttmann Vilma, 1887. Bp. izr.	35. Néglér Milicza, 1886. Bp. rk.
17. Gyulai Gaál Annunciata, 1885. Bp. ágh. kim.	36. Paulini Leona, 1886. Bp. ágh.
18. Hesz Jolán, 1886. Bp. izr.	37. Perl Irén, 1886. Bp. izr.
19. Hoffmann Alice, 1885. Bp. izr.	38. Pollák Rózi, 1886. Bp. izr.
	39. Rothauser Mili, 1886. Bécs, izr.
	40. Schenk Ludmilla, 1886. Bp. ágh.

<p>41. Schusztál Gizella, 1885. Bp. ágh. tdm.
 42. Schwarz Juliska, 1886. Kecskemét, izr.
 43. Spenlinger Aloisia, 1886. Bp. ágh.
 44. Stadler Blanka, 1886. Bp. izr.
 45. Steegmüller Emma, 1885. Bp. ágh.
 46. Steiner Mariska, 1886. Bp. izr.
 47. Stern Sarolta, 1886. Bp. izr.
 48. Stessel Emma, 1885. Bp. ágh.
 49. Stiller Ilona, 1886. Bp. ágh.</p> | <p>50. Tolnai Alice, 1886. Bp. izr.
 51. Ungar Margit, 1886. Bp. izr.
 52. Unger Linka, 1886. Bp. izr.
 53. Vetsey Vilma, 1885. Bp. ágh.
 54. Vetsey Gizella, 1886. Bp. ágh.
 55. Vodila Nelli, 1883. Bp. ágh. tdm.
 56. Vajda Ella, 1886. Bp. ágh.
 57. Weiner Erzsí, 1886. Bp. izr.
 58. Widder Ilona, 1886. Bp. izr.
 59. Witz Elvira, 1886. Bp. mf.</p> |
|--|---|

A IV. leány-osztály. — IV. Mädchen-Klasse.

<p>1. Abelles Juliska, 1885. Bp. izr. kim.
 2. Adler Margit, 1885. Bp. izr.
 3. Altheim Józsa, 1885. Bp. ágh.
 4. Bernstein Klára, 1883. London ágh.
 5. Bittlingmayer Karo'in, 1883. Bp. ágh. tdm.
 6. Bretschneider Paula, 1885. Bp. izr.
 7. Csáky Rózsa, 1882. Bp. ágh.
 8. Deutsch Aranka, 1883. Bp. izr.
 9. Elsass Irma, 1885. Brünn izr.
 10. Engel Jolán, 1885. Bp. izr.
 11. Engel Rózi, 1885. Bp. izr.
 12. Engel Jolán, 1884. Bp. izr.
 13. Engel Mariska, 1885. Bp. izr.
 14. Feuer Ella, 1885. Szabadka izr.
 15. Fischer Alice, 1885. Bp. izr.
 16. Gál Regina, 1886. Bp. r. k.
 17. Gerstenberger Emma, 1883. Bp. ágh.
 18. Grünwald Margit, 1884. Szolgaegy-
 háza izr.
 19. Guttmann Hedvig, 1885. Bp. izr.
 20. Haaz Ilona, 1885. Bp. izr.
 21. Hertzka Józsa, 1885. Bp. izr.
 22. Herz Amália, 1885. Bp. izr.
 23. Hölle Ilona, 1884. Bd. rk.
 24. Huszár Mária, 1883. Laczháza ref.
 25. Husz Róza, 1884. Bp. ágh. tdm.
 26. Ipolyi Margit, 1885. Debreczen mt.
 27. Kammer Ella, 1885. Gabloncz izr.
 28. Kassai Erzsí, 1885. Bp. izr.
 29. Kelemen Alice, 1885. Bp. izr.
 30. Koczor Aranka, 1884. Szeged r. k.
 31. Kovács Irma, 1881. Vadkert ágh.
 32. Krausz Erzsí, 1884. Bp. izr.
 33. Kébsz Róza, 1885. Bp. ágh. tdm.
 34. Kubinyi Boriska, 1884. Bohunicz
 ágh. kim.</p> | <p>35. Latzkó Elsa, 1884. Bp. izr.
 36. Liptay Aranka, 1885. Bp. r. k.
 37. Lotter Bertha, 1885. Bp. ágh.
 38. Löwentritt Bóka, 1885. Bp. izr.
 39. Löwy Alice, 1885. Bp. ágh.
 40. Loschitz Alice, 1885. Bp. izr.
 41. Mandl Lili, 1886. Brassó izr. mt.
 42. Mangold Róza, 1886. Bp. izr.
 43. Markstein Ilona, 1886. Bp. izr.
 44. Mauthner Margit, 1885. Bp. r. k.
 45. Márkus Boriska, 1885. Bp. izr.
 46. Nagel Rózi, 1884. Bp. izr.
 47. Perl Elza, 1885. Bp. izr.
 48. Perlesz Sári, 1885. Bp. izr.
 49. Preis Emma, 1884. Bp. ágh.
 50. Prinzhausen Frida, 1882. Bp. ágh.
 51. Radvány Miczi, 1885. Bp. r. k.
 52. Rosenberg Irén, 1885. Bp. izr.
 53. Roenthal Frida, 1884. Lépese ágh.
 54. Saborsky Irén, 1885. Bp. izr.
 55. Sárkány Margit, 1884. Bp. izr.
 56. Satory Eila, 1885. Bp. izr.
 57. Schreyer Ella, 1885. Versecz izr.
 58. Stahel Frida, 1884. Bp. ref.
 59. Subáky Ilonka, 1885. Bp. r. k.
 60. Suhajdy Klementin, 1885. Bp. ágh.
 61. Szibenliszt Ida, 1885. Bp. ágh. mt.
 62. Tsuk Mariska, 1885. Bp. izr.
 63. Varga Karolin, 1884. Ajka ágh.
 64. Vorholczér Irma, 1881. Bp. ágh.
 tdm.
 65. Weisz Jozefin, 1885. Bp. izr.
 66. Weisz Renée, 1885. Bp. izr.
 67. Winkler Aranka, 1885. Bp. izr.
 68. Zsigmond Emma, 1882. Bp. ágh. tdm.</p> |
|--|---|

Polgári leányiskola.

Mädchen-Bürgerschule.

I-ső polgári leány-osztály.

I. Bürger-Mädchenklasse.

1. Altmann Etelka, 1883. Bécs, izr.	37. Krausz Aranka, 1883. Bp. izr.
2. Basch Kornélia, 1883. Bp. izr.	38. Krausz Margit, 1884. Bp. izr.
3. Bauer Aranka, 1885. Bp. izr.	39. Krchnik Ludmilla, 1882. Vágújhely, ágh. tdm.
4. Beran Irma, 1882. Bp. ágh.	40. Kund Mariska, 1884. Bp. ágh.
5. Bertók Juliska, 1882. Nemesdéd, ágh. tdm.	41. Langer Emilia, 1883. Bp. ágh.
6. Böngérfi Ilona, 1883. Bp. ágh. tdm.	42. Laufer Leona, 1883. Bp. izr.
7. Brandl Aranka, 1884. Bp. izr.	43. Lederer Valéria, 1884. Bp. izr.
8. Brandl Lina, 1883. Bp. izr.	44. Lux Ella, 1883. Hamburg, ágh. tdm.
9. Csehál Anna, 1884. Bp. ágh. tdm.	45. Mautner Ilonka, 1884. Bp. izr.
10. Dallgó Margit, 1884. Bp. rk.	46. Mayer Erzsike, 1884. Bp. izr.
11. Deutsch Olga, 1884. Bp. izr. mt.	47. Merényi Alice, 1884. Bp. izr.
12. Eisler Erzsébet, 1884. N.-Kanizsa izr.	48. Nagy Jolán, 1884. Bp. izr.
13. Ellinger Gizella, 1883. Bp. izr.	49. Oláh Mariska, 1882. Bp. ágh.
14. Fabricius Ilona, 1884. Nyitra, ágh.	50. Ordelt Blanka, 1883. Bp. ágh. tdm.
15. Farkas Erzsike, 1884. Bp. ágh. tdm. mgh.	51. Politzer Erzsike, 1884. Bp. izr.
16. Farkas Margit, 1883. Bp. ágh. tdm.	52. Pollák Szidónia, 1884. Bp. izr.
17. Fischer Irén, 1884. Bp. izr.	53. Polsch Margit, 1883. Bp. rk.
18. Fischer Margit, 1884. Bp. rk.	54. Ponger Ilonka, 1885. Bp. izr.
19. Flesch Margit, 1884. Bp. izr.	55. Rechnitz Laura, 1884. Debreczen izr.
20. Fogarascher Elza, 1881. Brassó, ágh. tdm.	56. Reich Ilonka, 1884. Bp. izr.
21. Gallia Melánia, 1882. Troppau, izr.	57. Schein Aranka, 1884. Bp. izr.
22. Gömörly Hermína, 1884. Bp. ágh.	58. Schlesinger Zselma, 1884. Bp. izr.
23. Haas Irma, 1883. Bp. ágh. tdm.	59. Schletter Ilonka, 1884. Bp. rk.
24. Halmos Erzsike, 1883. Szeged, izr.	60. Schöpsz Valéria, 1881. Bp. ágh. tdm.
25. Heim Irén, 1884. Vöök, rk.	61. Schulhof Adrienne, 1884. Bp. izr. kim.
26. Hirsch Ottilia, 1884. Bp. izr.	62. Schwarz Irén, 1884. Békés, izr.
27. Horváth Ida, 1884. Bp. ágh.	63. Schwarz Kat. 1884. Kecskemét, izr.
28. Hüber Etelka, 1883. Bp. ágh. tdm.	64. Sommer Olga, 1882. Bp. izr.
29. Kadelburger Jolán, 1884. Bp. izr.	65. Stadler Ilona, 1884. Bp. izr.
30. Kamermayer Márta, 1883. Bp. ágh.	66. Szeip Aranka, 1884. Bp. ágh. tdm.
31. Katzburg Jolán, 1884. Bp. izr.	67. Tibély Irma, 1882. Selmecez, ágh.
32. Kaufmann Elza, 1883. Bp. izr.	68. Vajda Margit, 1885. Bp. izr.
33. Klein Aranka, 1883. Bp. izr.	69. Weil Margit, 1882. Bp. izr.
34. Klotzbücher Etelka, 1883. Bp. ágh.	70. Weisz Aranka, 1884. Bp. izr.
35. Knuth Emilia, 1884. Bp. ágh.	71. Wölfel Erzsébet, 1881. Bp. ágh.
36. Kovács Mariska, 1882. Bp. ágh. tdm.	72. Ziege Klára, 1884. Berlin, ágh.

II-ik polgári leány-osztály.

II. Bürger-Mädchenklasse.

1. Almási Renée, 1883. Bp. izr.	11. Ecker Teréz, 1883. Bp. izr.
2. Altstock Olga, 1883. Bp. izr.	12. Eisler Aranka, 1883. Nagy-Kanizsa, izr.
3. Bajza Piroska, 1883. Bp. ágh.	13. Engl Jolán, 1883. Bp. izr.
4. Benkő Elza, 1881. Kassa, ágh.	14. Faragó Irma, 1883. Kassa, ágh.
5. Berger Elza, 1883. Bp. izr.	15. Fecht Margit, 1881. Bp. ágh.
6. Bogsch Elza, 1883. Ércsi, ágh.	16. Fleischmann Elza, 1883. Bp. izr.
7. Brunhuber Ilona, 1882. Arad, ágh.	17. Folkusházy Irén, 1882. Bp. ágh.
8. Büchler Szerén, 1883. Bp. izr.	18. Frenzel Anna, 1883. Nürnberg, ágh.
9. Csukás Anna, 1881. Nemes-Ócsa, ágh. tdm.	19. Freund Aranka, 1883. Bp. izr.
10. Czirbesz Ilona, 1881. Jólsva, ágh. tdm.	20. Friedmann Margit, 1883. Bp. izr.
	21. Gaál Carmen, 1882. Bp. ágh. kim.

22. Garab Luiza, 1882. Kapuvár, ágh. tdm.
23. Glaser Margit, 1883. Bp. izr.
24. Graf Ilma, 1883. Pozsony, rk.
25. Gyöcky Katicza, 1881. Bp. ev. ref.
26. Hofbauer Irma, 1883. Bp. izr.
27. Holczér Olga, 1881. Bp. izr.
28. Hottelmann Anna, 1883. Bp. ágh.
29. Hudecz Stefánia, 1882. Bp. ágh. tdm.
30. Huszár Berta, 1883. Gyöngyös, izr.
31. Kanitz Irma, 1883. Bp. izr.
32. Károlyi Erzsébet, 1883. Bp. ev. ref.
33. Kasper Sarolta, 1883. Bp. ágh.
34. Kmetty Anna, 1883. Bp. ágh. tdm.
35. Krebs Irma, 1883. Bp. ágh. tdm.
36. Krempels Ilona, 1882. Bp. ágh.
37. Kurz Gizella, 1882. Bp. ágh. tdm.
38. Lányi Sylvia, 1883. Bp. izr.
39. Lillits Irén, 1883. Bp. gör. kel.
40. Ludrovsky Teréz, 1883. Göllnitzbánya, ágh. tdm.
41. Margalit Tilda, 1883. Böhönye, izr.
42. Melczér Emma, 1883. Bp. ágh.
43. Müller Mariska, 1883. Bp. rk.
44. Müller Márta, 1882. Bp. izr.
45. Noszák Etel, 1883. Bp. ágh.
46. Pick Irén, 1883. Bp. izr.
47. Pick Irén, 1882. Bp. izr.
48. Pippig Teréz, 1882. Bp. ágh. tdm.
49. Pirnitzer Ilona, 1883. Bp. izr.
50. Pollák Józsa, 1882. Bp. izr.
51. Roháts Mariska, 1883. Nándrás, ágh.
52. Rosenberg Jolán, 1882. Bp. izr.
53. Russo Klára, 1884. Bécs, izr.
54. Sáborszky Gizella, 1883. Bécs, izr. kim.
55. Salamon Melánia, 1882. Bp. izr.
56. Sárffy Katicza, 1883. Bp. ágh.
57. Schermann Ilona, 1883. Bp. ágh.
58. Schottola Etel, 1882. Bp. rk.
59. Schreiner Paula, 1882. Pozsony, ágh.
60. Schulek Érika, 1882. Visegrád, ágh.
61. Schusztál Ernesztin, 1882. Bp. ágh. tdm.
62. Seenger Márta, 1882. Badin, ágh.
63. Seifensieder Jolán, 1883. Bp. izr.
64. Simon Margit, 1882. Bp. ágh.
65. Skrabák Aranka, 1882. Bp. ágh. tdm.
66. Somogyi Margit, 1883. Vichnye, izr.
67. Spiesz Gizella, 1880. Bp. ágh. tdm.
68. Steiner Lenke, 1882. Bp. izr.
69. Sturm Margit, 1883. Bp. izr.
70. Thurzó Vilma, 1882. Ruttká, ágh. tdm.
71. Vajda Ilona, 1883. Patvarecz, ágh.
72. Víz Margit, 1882. Bp. ágh.
73. Walkó Adrienne, 1882. Bp. ágh.
74. Weiner Jolán, 1882. Bp. izr.
75. Weiner Olga, 1883. Bécs, izr.
76. Weissmann Aranka, 1883. Bp. izr.
77. Weymann Ilona, 1883. Klein-Eulau, ágh.
78. Widder Jolán, 1882. Bp. izr.
79. Wittchen Blanka, 1882. Bp. rk.

III-ik polgári leány-osztály. III. Bürger-Mädchenklasse.

1. Aufrecht Erna, 1882. Bp. ev. ref. tdm.
2. Beliczay Mariska, 1882. Bp. ágh.
3. Bittlingmayer Fanny, 1881. Bp. ágh. tdm.
4. Cserei Erzsébet, 1882. Bp. izr.
5. Drosdatius Etel, 1881. Bp. ágh. tdm.
6. Eisenstädter Margit, 1882. Bp. izr.
7. Elkan Elza, 1882. Bp. izr.
8. Epperlein Ilona, 1882. Bp. ágh.
9. Fackenheim Eugenia, 1881. Würzburg, izr. kim.
10. Fialka Mariska, 1882. Bp. ágh.
11. Friediger Anna, 1882. Bp. izr.
12. Gindert Stefánia, 1881. Bp. ágh.
13. Guttmann Anna, 1882. Bp. izr.
14. Haborák Vilma, 1881. Bp. ágh.
15. Henszelman Jolán, 1881. Bp. ágh.
16. Herrling Emma, 1880. Bp. ágh.
17. Himmler Aranka, 1880. Bp. izr.
18. Hofmann Ilona, 1881. Bp. izr.
19. Horváth Margit, 1881. Bp. rk.
20. Irgang Etelka, 1882. Bp. ágh. tdm.
21. John Elza, 1882. Bp. izr.
22. Klein Etelka, 1882. Bp. izr.
23. Kolmann Irma, 1882. Bp. ágh. tdm. kim.
24. Krausz Ilona, 1882. Bp. izr.
25. Krausz Jozefin, 1880. Síklós, izr.
26. Kreft Elza, 1880. Hamburg, ágh.
27. Kriegler Józsa, 1881. Bp. izr.
28. Kund Margit, 1881. Bp. ágh.
29. Lauer Vilma, 1880. Bp. ágh.
30. Laufer Lili, 1882. Bp. izr.
31. Lorsch Mariska, 1881. Bp. ágh.
32. Maurer Margit, 1882. Bp. ágh.
33. Mayer Amália, 1882. Bp. ágh.
34. Mayer Boriska, 1881. Bp. rk.
35. Melezer Jolán, 1882. Bp. ágh.
36. Müller Paula, 1882. Bp. izr.
37. Munk Irén, 1882. N. Tapolesán, izr.
38. Munk Margit, 1880. N. Tapolesán, izr.
39. Négler Etelka, 1881. Bp. rk.
40. Ordeit Ida, 1879. Bp. ágh.
41. Pollatsek Jolán, 1883. Bp. izr.
42. Popper Berta, 1882. Losoncz, izr.
43. Preger Teréz, 1881. Bp. izr.
44. Renk Paula, 1882. Bp. ágh.
45. Rónai Ida, 1882. Bp. izr.

46. Schein Elvira, 1882. Bp. izr.
47. Schlesinger Jolán, 1881. Bp. izr.
48. Schwarz Irma, 1882. Kula, izr.
49. Seenger Sylvia, 1881. Badin, ágh.
50. Seifensieder Irma, 1882. Bp. izr.
51. Seligmann Elza, 1881. Bécs, ágh.
52. Stahel Emilia, 1882. Bp. ev. ref.
53. Steegmüller Gizella, 1881. Bp. ágh
54. Stern Margit, 1881. Bp. izr.
55. Suhajdy Mariska, 1882. Bp. ágh.
56. Toldi Livia, 1882. Bp. izr.

57. Tolnay Sarolta, 1882. Győr, ágh.
58. Urbanovich Emilia, 1882. Bp. rk.
59. Vallaszky Margit, 1882. Bp. ágh.
60. Vetsey Mariska, 1882. Bp. ágh.
61. Waldmann Margit, 1882. Bp. izr.
62. Weiwurm Józsa, 1881. Bp. rk.
63. Wertheimer Irén, 1881. Bp. izr.
64. Widder Paula, 1883. Bodókövárpalja, izr.
65. Willheim Olga, 1880. Bp. izr.

IV-ik polgári leány.osztály. IV. Bürger-Mädchenklasse.

1. Aigner Lenke, 1880. Bp. rk. 2. Appel Irma, 1881. Bp. izr. 3. Balogh Margit, 1881. Bp. ágh. 4. Beck Etelka, 1880. Bp. izr. 5. Benkő Ilona, 1879. Bp. ágh. 6. Boruth Jolán, 1881. S.-A.-Ujhely, ev. ref. 7. Brandt Margit, 1881. Bp. izr. 8. Braun Adél, 1881. Bp. izr. 9. Dallgó Luiza, 1881. Bp. rk. 10. Diamant Ilona, 1880. Bp. izr. 11. Eggmann Gizella, 1880. Bp. ágh. 12. Ekler Elza, 1879. Brünn, izr. 13. Engl Elza, 1881. Bp. izr. 14. Fabriczius Amelie, 1879. Nyitra, ágh. 15. Fleischmann Róza, 1881. Bp. izr. 16. Freund Regina, 1881. Pozsony, izr. 17. Gonda Irma, 1881. Bp. izr. 18. Gross Erzsé. 1881. Szeret, izr. 19. Guoth Mariska, 1881. Bp. ágh. kim. 20. Guttmann Renée, 1880. Bp. izr. 21. Haar Erzsé. 1881. Bp. izr. 22. Herzl Margit, 1881. Bp. izr. 23. Hesz Irén, 1881. Bp. izr. 24. Horváth Ilona, 1881. Győr, ágh. tdm. 25. Klein Margit, 1881. Bp. izr. 26. Knyaskó Mariska, 1879. Bp. ágh. 27. Kovács Hermina, 1881. Bp. ágh. tdm. 28. Litzmann Flóra, 1881. Bp. izr. 29. Lotter Irma, 1881. Bp. ágh. 30. Luttenberger Eszter, 1879. Meszlen, ágh. tdm. 31. Lux Frida, 1879. Hamburg, ágh. tdm. 32. Maklár Kornélia, 1881. Bp. ágh.	33. Markó Leontin, 1881. Rozsnyó ágh 34. Messinger Aranka, 1880. Bp. izr. 35. Munk Sarolta, 1881. Bp. izr. 36. Munk Klára, 1881. Bp. izr. 37. Pécsi Stefánia, 1881. Bp. izr. 38. Peőcz Ella, 1881. Bp. rk. 39. Perlesz Juliska, 1881. Bp. izr. 40. Picker Margit, 1881. Bacsstelep, izr. 41. Renk Irén, 1881. Bp. ág. 42. Rosenberg Alice, 1880. Bp. izr. 43. Rosenfeld Henrika, 1882. Bp. izr. 44. Rosenthal Jolán, 1879. Bp. izr. 45. Roth Adél, 1881. Bp. mt. 46. Rotter Francziska, 1881. Bp. izr. 47. Scharschmid Margit, 1879. rk. 48. Schelken Margit, 1879. Bp. ágh. tdm. 49. Schlesinger Berta, 1882. Bp. izr. 50. Schlesinger Ilona, 1881. Bp. izr. 51. Schlesinger Jolán, 1881. Bp. izr. 52. Schreyer Irén, 1880. Versecz, izr. 53. Schwarz Sylvia, 1879. Kaproncza, izr. 54. Schweiger Renée, 1881. Abony, izr. km 55. Segešváry Stefánia 1880. Bp. rk. 56. Steiner Melanie, 1880. Bp. izr. 57. Stóri Paula, 1881. Bp. ágh. 58. Sturm Erzsé. 1881. Bp. izr. 59. Sulkowski Szerén, 1881. Bp. ágh. kim. 60. Wahl Elza, 1882. Bp. izr. 61. Weiner Paula, 1881. Bécs, izr. 62. Weiner Valéria, 1881. Bp. izr. 63. Weitzenfeld Juliska, 1881. Bp. izr. 64. Weymann Mária 1880. Boroszló ágh. 65. Würsching Jolán, 1881. Bp. ágh. tdm. 66. Zilzer Irma, 1880. Bp. izr.

A budapesti ág. hitv. evang. magyar és német
gyülekezet nép- és polgári iskolájának
nyilvános vizsgálói
a folyó 1894/95-iki tanév végén

a következő rendben fognak megtartatni:

1. Pénteken, jun. 14-én d. e. 8—11 óráig: a IV. polg. leány osztály. (Osztálytanító: Falvay Antal.)
2. Szombaton, jun. 15-én d. e. 8—11 óráig: a III. polg. leány osztály. (Osztálytanító: Scholtz Lajos.)
3. Szombaton, jun. 15-én d. u. 4 órakor: a polg. iskola növen dékeinek énekvizsgálója Szőnyi Tódor vezetése alatt
4. Hétfőn, jun. 17-én d. e. 8—11 óráig: a II. polg. leány) osztály. (Osztálytanító: Kardeván Vilmos.)
5. Kedden, jun. 18-án d. e. 8—11 óráig: az I. polg. leány- osztály. (Osztálytanító: Mikolik J. Kálmán.)
6. Szerdán, jun. 19-én d. e. 8—10 óráig: az I. elemi fiu- osztály. (Osztálytanító: Luttenberger Ágost.)
7. Csütörtökön, jun. 20-án d. e. 8—10 óráig a II. elemi fiu- osztály. (Osztálytanító: Alex Albert.)
8. Pénteken, jun. 21-én d. e. 8—10¹/₂ óráig: a III. elemi fiu- osztály. (Osztálytanító: Kurz Samu.)
9. Szombaton, jun. 22-én d. e. 8—10¹/₂ óráig: a IV. elemi fiu- osztály. (Osztálytanító: Lux Ede.)
10. Szombaton, jun. 22-én d. u. 4 órakor: a III. és IV. fiu- osztályok énekvizsgálója Szőnyi Tódor vezetése alatt.
11. Hétfőn, jun. 24-én d. e. 8—10 óráig: az I. elemi leány- osztály. (Osztálytanító: Jakobei Margit.)
12. Kedden, jun. 25-én d. e. 8—10 óráig: a II. elemi leány- osztály. (Osztálytanító: Tomassek Ilona.)
13. Szerdán, jun. 26-án d. e. 8—10¹/₂ óráig: a III. elemi leány- osztály. (Osztálytanító: Mokry Eszter.)
14. Csütörtökön, jun. 27-én d. e. 8—10¹/₂ óráig: a IV. elemi leány- osztály. (Osztálytanító: Hudecz Olga.)

A tornavizsgák sorrendje:

(Maurer Rezső tornatanító vezetése alatt.)

1. Szombaton, jun. 8-án d. e. 10—11-ig a I. polg. leányosztály „A” csoportja.
2. Szombaton, jun. 8-án d. e. 11—12-ig az II. polg. leányosztály „A” csoportja.
3. Szombaton, jun. 8-án d. e. 12—1-ig a IV. polg. leányosztályé.
4. Hétfőn, jun. 10-én d. u. 3—4-ig a III. elemi leányosztályé.
5. Hétfőn, jun. 10-én d. u. 4—5-ig a IV. elemi fiúosztályé.
6. Kedden, jun. 11-én d. u. 3—4-ig a IV. elemi leányosztályé.
7. Kedden, jun. 11-én d. u. 4—5-ig a III. elemi fiúosztályé.
8. Szerdán, jun. 12-én d. e. 10—11-ig a II. polg. leányosztály „B” csoportja.
9. Szerdán, jun. 12-én d. e. 11—12-ig az I. polg. leányosztály „B” csoportja.
10. Szerdán, jun. 12-én d. e. 12—1-ig a III. polg. leányosztályé.

Jegyzetek. Az osztályvizsgák a gymn. épület II. em. nagy termében, a tornavizsgák pedig a földszinti tornacsarnokban tartatnak.

A rajztanítás eredménye, valamint a leányok kézimunka mutatványai az illető osztályok vizsgáin lesznek megtekinthetők.

 Mind ezen vizsgákra iskoláink m. t. előjáróit, a növendékek szüleit vagy gyámjait és az oktatásügy barátait tisztelettel meghívjuk.

A jövő tanévre vonatkozó értesítés.

1. Az 1895/96-iki tanév szeptember 1-én kezdődik, a rendes oktatás 7-én.

2. Szeptember 2., 3. és 4-én 8—12 óráig csakis prot. növendékeket írunk be; szept. 5. és 6-án d. e. 8—12-ig pedig azonos más felekezetű növendékeket, kik már a lefolyt tanévben is ezen intézetbe jártak.

3. Nem protestáns növendékeket, kik eddig még nem voltak ezen intézet növendékei, csak akkor vehetünk föl, ha a hely megengedi; miért is ezeknek rendes beiratásuk csak szept. 6-án d. u. 2—5 óráig történhetik.

4. Kérjük a t. szülőket, hogy gyermekeik születési évét és napját a beiratásnál születési okmánynyal, a történt himlő-beoltást pedig orvosi bizonyítvánnyal igazolják, és a beiratási napokat és órákat pontosan betartsák; mert a meghatározott számon túl (nevezetesen: I. 50, II. 60, III. 70, s IV. 80) senki sem vétetik fel az egyes osztályokba, még akkor sem, ha a megelőző évben is már tanítványunk lett volna.

5. A nt. Egyházválasztmány az elemi- és polgári osztályokban fizetendő tandíjakat következő módon szabályozta:

Az elemi osztályokban fizetnek az ág. hitv. evangellikusok: 14 frtot, a reformátusok és nem cselekvényes egyháztagok: 20 frt, a más felekezetűek: 40 frtot; — a polgári osztályokban fizetnek az ág. hitv. evangelikusok: 18 frtot, a reformátusok és nem cselekvényes egyháztagok: 24 frtot és a másfelekezetűek: 50 frtot.

6. Pót-, felvételi- és magánvizsgák, előleges bejelentés után, szeptember első hetében tartatnak.

Felvételi vizsgát azon tanulóktól is követelünk, kik a folyó tanévben netalán a rendes vizsga előtt bármily okból kimaradtak.

7. A rendes tanítás kezdetén minden beírott növendék okvetlenül tartozik osztályában megjelenni, és a ki legkésőbb szeptember 15-éig sem jelent meg, az kilépettnek fog tekintetni, és helye más jelentkezővel betöltetni.

8. Miután az 1868. XXXVIII. t. cz. 7. §-a értelmében a szülői háznál tanult növendékek is kötelesek valamely nyilvános tanintézetnél évenként vizsgát tenni, a nálunk magánvizsgára jelentkező tanulók csak azon esetben fognak valamely felsőbb osztály tantárgyaiból megvizsgáztatni, ha a megelőző osztályokról hivatalos jellegű bizonyítványt képesek felmutatni. Az ily vizsgákért a gyűl. pénztárba 6 frt fizetendő; azonkívül elemi tanuló magánvizsgának díja 10 frt; polg. isk. magánvizsgáé 15 frt.

9. Minden növendék köteles a beírás alkalmával az első félévi tandíjat lefizetni.

10. A fizetésre egyáltalában képtelen *evang. szülők* a gyermekeik után járó tandíj lefizetése alól felmentethetnek, ha az illető kerületi előljárság által kiállított szegénységi bizonyítványukat gyülekezetünk lelkészi hivatalánál láttamoztatják, s az a népiskola igazgatója által a nt. egyházválasztmány elé terjesztetik. Ily folyamodványok minden évben újrolag benyújtandók.

Kelt Budapesten, a pesti ág. hitv. ev. magyar és német egyház-gyülekezet választmányának megbízásából

1895. június hó 1-én

a tanítói testület nevében

Falvay Antal,

e. i. igazgató.

An der Volks- und Bürgerschule
der
ung. u. deutschen ev. Gemeinde A. C. in Budapest
werden die
öffentlichen Prüfungen
des Schuljahres 1894/95
in folgender Ordnung abgehalten:

1. Freitag, den 14. Juni vorm. v. 8—11 Uhr: die IV. Klasse der Mädchen-Bürgerschule. (Klassenvorstand: Falvay.)
2. Samstag, den 15. Juni vorm. v. 8—11 Uhr: die III. Klasse der Mädchen-Bürgerschule. (Klassenvorstand: Scholtz.)
3. Samstag, den 15. Juni nachm. 4 Uhr: Gesangsprüfung der Mädchen-Bürgerschule unter Szönyi.
4. Montag, den 17. Juni vorm. v. 8—11 Uhr: die II. Klasse der Mädchen-Bürgerschule. (Klassenvorstand: Kardeván.)
5. Dienstag, den 18. Juni vorm. v. 8—11 Uhr: die I. Klasse der Mädchen-Bürgerschule (Klassenvorstand: Mikolik.)
6. Mittwoch, den 19. Juni vorm. v. 8—10 Uhr: die I. Elementar-Knabenklasse. (Lehrer: Luttenberger.)
7. Donnerstag, den 20. Juni vorm. v. 8—10 Uhr: die II. Elementar-Knabenklasse. (Lehrer: Alex.)
8. Freitag, den 21. Juni vorm. v. 8—10 $\frac{1}{2}$ Uhr: die III. Elementar-Knabenklasse. (Lehrer: Kurz.)
9. Samstag, den 22. Juni vorm. v. 8—10 $\frac{1}{2}$ Uhr: die IV. Elementar-Knabenklasse. (Lehrer: Lux.)
10. Samstag, den 22. Juni nachm. 4 Uhr: Gesangsprüfung der III. und IV. Knabenklasse unter Szönyi.)
11. Montag, den 24. Juni vorm. v. 8—10 Uhr: die I. Elementar-Mädchenklasse. (Lehrerin: Margarethe Jakobei.)
12. Dienstag, den 25. Juni vorm. v. 8—10 Uhr: die II. Elementar-Mädchenklasse. (Lehrerin: Helene Tomassek.)
13. Mittwoch, den 26. Juni vorm. v. 8—10 $\frac{1}{2}$ Uhr: die III. Elementar-Mädchenklasse. (Lehrerin: Eszter Mokry.)
14. Donnerstag, den 27. Juni vorm. v. 8—10 $\frac{1}{2}$ Uhr: die IV. Elementar-Mädchenklasse. (Lehrerin: Olga Hudecz.)

Turnprüfungen.

unter Leitung des Turnlehrers Rudolf Maurer.

1. Samstag, den 8. Juni vorm. v. 10—11 Uhr: „A„ Gruppe der II. Mädchen-Bürgerklasse.
2. Samstag, „ 8. „ „ „ 11—12 Uhr: „A“ Gruppe der I. Mädchen-Bürgerklasse.
3. Samstag, „ 8. „ „ „ 12—1 Uhr: die IV. Mädchen-Bürgerklasse.
4. Montag, „ 10. „ nachm. „ 3—4 Uhr: die III. Elementar-Mädchenklasse.
5. Montag, „ 10. „ „ „ 4—5 Uhr: die IV. Elementar-Knabenklasse.
6. Dienstag, „ 11. „ „ „ 3—4 Uhr: die IV. Elementar-Mädchenklasse.
7. Dienstag, „ 12. „ „ „ 4—5 Uhr: die III. Elementar-Knabenklasse.
8. Mittwoch, „ 12. „ vorm. „ 10—11 Uhr: „B“ Gruppe der II. Mädchen-Bürgerklasse.
9. Mittwoch, „ 12. „ „ „ 11—12 Uhr: „B“ Gruppe der I. Mädchen-Bürgerklasse.
10. Mittwoch, „ 12. „ „ „ 12—1 Uhr: die III. Mädchen-Bürgerklasse.

Anmerkung. Die ordentlichen Prüfungen der einzelnen Klassen werden im grossen Saale, II. St. des Gymnasialgebäudes, die Turnprüfungen aber in der Turnhalle, ebener Erde, kleinem Hofe abgehalten.

Der Erfolg des Zeichenunterrichtes, sowie die Proben der Mädchen-Handarbeiten sind an den Prüfungstagen der betreffenden Klassen zur Ansicht aufgelegt.

Zu diesen Prüfungen laden wir hiemit die P. T. Vorsteher der Gemeinde, die Eltern und Vormünder, sowie die Freunde des Unterrichtswesens höflichts ein.

Aufnahms-Vorschriften.

1. Das Schuljahr 1895/96 beginnt am 1., der Unterricht am 7. September.

2. Am 2., 3. und 4. September von 8—12 Uhr werden nur protestantische Zöglinge eingeschrieben, am 5. und 6. September vormittags aber jene Kinder anderer Confession, welche schon im verfloßenen Jahre Zöglinge unserer Schule waren.

3. Nicht protestantische Schüler, die bisher unserer Anstalt nicht angehört haben, können nur dann aufgenommen werden, wenn es der Raum gestattet; weshalb deren regelmässige Einschreibung höchstens am 6. September nachmittags von 2—5 Uhr erfolgen kann.

4. Die Eltern werden gebeten, Jahr und Tag der Geburt ihrer Kinder mittelst Geburtsscheines, die stadtgefundene Impfung ihrer Kinder aber mittelst ärztlichen Zeugnisses zu bestätigen, sowie auch die Einschreibetage und Stunden umsomehr genau einzu-

halten, da über die festgesetzte Schüler-Zahl der einzelnen Klassen (namentlich I. Kl. = 50, II. = 60, III. Kl. = 70, u. IV. = 80) niemand mehr aufgenommen werden darf, selbst dann nicht, wenn der verspätet sich Meldende auch schon Zögling unserer Schule war.

5. Das löbl. Presbyterium unserer Gemeinde hat das Schulgeld an unseren Volks- und Bürgerschulen folgendermassen abgerundet:

In der Elementarschule zahlen die Evangelischen A. C.: 14 fl. die Reformirten und die nicht activen Gemeindemitglieder: 20 fl., nicht protestantische Schüler: 40 fl.; — in den Bürgerschulclassen zahlen die Evangelischen A. C.: 18., die Reformirten und nicht activen Gemeindemitglieder: 24 fl. und die nicht protestantischen Schüler: 50 fl.

6. Nach-, Aufnahme- und Privatprüfungen werden nach vorhergegangener Anmeldung in der ersten Woche des Septembers vorgenommen.

Eine Aufnahmeprüfung wird auch von jenen Schülern gefordert, welche etwa vor der Schlussprüfung ausgeblieben sind, ohne eine Privatprüfung abgelegt zu haben.

7. Bei Beginn des regelmässigen Unterrichtes hat jeder eingeschriebene Schüler unbedingt in seiner Klasse zu erscheinen; wer spätestens bis zum 15. September nicht erschienen ist, wird als ausgetreten betrachtet und seine Stelle anderwärts besetzt.

8. Nachdem It. §. 7. d. Gesetz-Artikel XXXVIII. v. J. 1868 die im elterlichen Hause *privatim* unterrichteten Schüler ebenfalls verpflichtet sind, alljährlich an einer öffentlichen Lehranstalt Prüfung abzulegen, können die bei uns sich zur Privatprüfung meldenden Zöglinge nur dann aus der Lehrgegenständen einer höhere Klasse geprüft werden, wenn sie aus den vorhergehenden Klassen ein giltiges Zeugnis aufzuweisen vermögen. Für solche Prüfungen ist an die Gemeindegassa 6 fl. zu entrichten: ausserdem für die Elementarschüler-Privatprüfung 10 fl., für die Bürgerschüler-Privatprüfung 15 fl.

9. Jeder Zögling ist verpflichtet, bei der Einschreibung das Schulgeld für das erste Halbjahr zu erlegen.

10. Ganz zahlungsunfähige protestantische Zöglinge können von der Entrichtung des Schulgeldes befreit werden, wenn sie sich mit einem kurzgefassten schriftlichen Gesuche, dem ein von dem Bezirksvorstande ausgestelltes und von einem der Herren Prediger unterschriebenes Armutzeugnis beigelegt ist, durch den Rektor an das löbl. Presbyterium der Gemeinde wenden, und wenn dieses ihre Bitte als begründet anerkennt. Solche Gesuche müssen jedes Jahr aufs neue eingereicht werden.

Zufolge Auftrages des Presbyteriums der ung. und deutsch ev. Gemeinde A. C. in Pest. — Budapest, den 1-ten Juni 1895.

Im Namen des Lehrkörpers:

Anton Falvay,
d. Z. Rektor.

